

Pretul unui număr 30 crucerî — 75 de bani.

Jurnal beletristic - literar.

Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 13.

Apare la 1 și 15 ale fiă-cărei luni.

Tomul I.

Dinaintea Griviței.

Novelă istorică de VIRGILIU ONITIU.

I.

Cu șeseprețece ani înainte.

Ah, ce aspect maiestuos are marea limpede cu apa ei verziă, în a cărei luciuri se oglindéză sórele cel luminos cu rațele ei daurie, care se restrâng în miș și miș de reflexe pe valurile undulate! Dar vai când vine peirea călare pe criveț și turbură pacea, când valurile se prefac în vultóre, când vultórele devin prăpăști grozave, căscând gura lor infernală, urlând ca leul în pustie după pradă de carne viă. Ce mare deosebire între marea luciă și între marea sbiciuită de furtună. Dómne mărețe sunt faptele tale, și minunate căile tale!

* * *

O naiă fragilă fuge cu iuțela fulgerului, croindu-și, cu ciocul ei ascuțit, cale prin apele brăzdate ale „mării negre”. Négră de ca și gura infernului! Valurile spumegânde, produse de rótele vaporului se micșoréză, se îndésă, se ascund după o laltă, și incetul cu incetul se perd în depărtare: semn că naia înaintéză din resputeri.

Căpitanul șalupei — un om vênjos, ars de sóre, incins la mijloc cu brăul cel roșu, ce dă marinarilor un aspect așa de impunător și tot o dată eroic — era pe tilac și se preumbla cu pași măsurați în sus și în jos. Din când în când arunca o privire scrutătoare înspre apus, unde cerul se întunecase.

— Băcți, vom avea îndată un vifor sdravân —

disese acum cu fața rece, — coboriți pânzele. — La această poruncă a căpitanului se făcură în grabă toți pașii de lipsă.

Uraganul se porni. O rumpere de nori, o plóiă teribilă, sbiciuită de un vânt teribil urlă melodii sêlbatică. Luntrea gemea. Lemnăria ei pocnea în adêncul vultórelor și pe spinarea valurilor, ca și o nucă printre degetele unei mâni puternice. De o dată o lumină orbitóre străbătu eterul, carei urmă un tunet teribil, asurđitor și naia sta spartă la mijloc, culcată pe dungă.

Un vaet mare se născu. Toți călătorii alérgă pe tilac, femeile și copiii țipă, bărbații stau incremențiți, răpiți de gróza primejdi.

— Coboriți luntrițele de scăpare — răcni căpitanul în urletul și bubuitul asurđitor.

— Scumpul meu bărbat, aici ne vom găsi locașul etern, în această apă amară și sărată — oh, Dómne, Dómne! — oftă între lacrimi o femeică jună, frumoasă ca un chip, ređămată pe brațul soțului ei iubit, și impresorată de doi copilași, un băiat și o fetiță, ca nisce ângerași, care apucaseră pe mama lor de póle și priveau cu gróză în fața ei descompusă; era dómna Dorca, cu soțul ei medicul Dorca și cu copilașii lor Iosif și Mărióra.

— Mângăiă-te iubita mea; Domnul este cu ai sêi; ah, dar voi scumpii mei copii... copleșit de durere părintele iubitor nu mai fu în stare să-și continueze vorba. El se plecă și sărută pe frunte gingașă lui fetiță și dragul său băiat.

— Dómnne, Dómnne, ajutor! — strigară de odată călătorii desperați. Navea se cufundase aproape cu totul. Un val ca un munte se revêrsă peste partea plecată a naiei, luând cu sine pe acei dintre călători, cari se aflaseră acolo, și îngropându-i în valurile infuriate.

— Ține-ți vè bine — urlă căpitanul — îndată ce va trece valul, săriți în luntrele de scăpare, și cu Dumneșeu înainte.

Marinarii și cei deprinși cu asemenea călătorii încă de mai nainte intraseră prin luntre. Unele din ele plecaseră deja, nu erau de cât numai douë, care nu se impluseră pe deplin și așteptau lângă naie, cu tóte că cei locați în ele zoreau din resputeri plecarea fiindu-le témă, că naia să va cufunda în curênd și va trage și luntrele cu sine. Intre cei cari nu săriseră încă în luntre era și familia Dorca. El, bărbatul dorind de a vedea mai întâiu pe ai săi scăpați, indemnă pe soția-sa, să sară cu copii înaintea sa în luntre; soția-sa éráș voia că mai întâiu să mérgă el cu copii. Căpitanul vedênd acéstă nehotărîre apucă pe copii unul după altul și îi aruncă într'ună dintre acele luntre, în care locă apoi și pe dómna Dorca. Când voi să mérgă și domnul Dorca, nu mai putu; luntrea se depărtă tocmai în momentul când era să sară Dorca într'énsa, el cădu în marea turbată. Dómna Dorca la acéstă vedere își perdu simțirile.

Când își veni éráș în fire se găsi numai cu copii săi, scăpați, pe uscat, dar părintele iubitor, sociul scump nu era cu ei.

Martorii oculari ai sinistrului afirmău că Doctorul Dorca și-ar fi găsit mórtea în valurile mării negre, cadavrul său s'ar fi vedut plutind pe lângă luntrea de scăpare.

— Ce norocire — diceau ei, — că ni-am pus tocmai în barca acéstă, de ai avut noroc dómna, că n'a mai fost loc în cea laltă, căci aceia s'a resturnat și toți câți erau în ea s'au inecat.

Sermana femeia, ar fi preferat să móră ea și să scape bărbatu-său, ca să aibă copii un sprigin. Care le va fi viitorul?

* * *

II.

Eroi nostri.

Trecuseră șesșespredece ani. Să seria anul 1877.

O miă opt sute șeptedeci și șapte! nu-ți saltă inima Române când auți acest leat? Ci-că este anul mântuirii, este acel an glorios despre care vor cânta urmașii nostri, anul în care sabia română ruginită în téca ei după seculi îndelungați a eșit éráș la ivélă, anul în care mândrul tricolor fălfaia éráș victorios și falnic pe pământul cruntului dușman vestind lumii uimite, că românul n'a murit. — Mărețe zile de gloriă!

Era cătră sfârșitul lunei lui Aprilie în órele de după amêdi. Stradele Iașilor, vechii capitale a Moldovi, erau pline indesate de popor; — carcte cu patru

cai, droscă, trăsuri de tot soiul într'un amestec viu alergau sus și în jos, brăzdându-și calea printr'o mulțime de jună adunați dinaintea unei barace mari, care purta drept inscripțiune devisă tradițională a lui Mihai vitézul. „Si deus nobiscum, quis contra nos?“ (De e Domnul cu noi, cine-i în contra noastră?). — Voluntarii, printre care cea mai mare parte feciori tineri de boeri, feți frumos, cari dabia apucaseră să cunóscă bucuriile vieței, se presintau cu sutele, gata de a se jertfi printr'o mórte eroică pentru binele țerei, pentru sfânta libertate. Sunt momente în viața unei națiuni, când omul, care în general se teme de mórte, uită de acésta temere, și se pregătesce cu sânge rece să infrunte o miă de morți, — e gata să privéscă în fața ei crudelă fără frică, fără fior, — gata chiar să cadă în brațele ei reci, fără a suspina măcar, cu un zimbet lin pe buzele-i palide. Atari momente, cu cât sunt mai rare, cu atât sunt mai mărețe. Pentru poporul român venise acest moment sublim găsindu-l demn în tóte privințele. Când în anul 1877 sosi ora liberărei, după o paușă de douë vécuri și mai bine, vitezia română se trezi din somnul cel de mórte, săvârși minuni, înfruntă tóte relele pentru patria cea scumpă. — Veți, așa-i Românul, sufere, tace, rabdă până la o vreme, dar când e vorba de onórea țeri și al numelui de Român, atunci scutură aparinta ne-păsare de pe sine și-și arată valórea sa.

Era un aspect care-ți umplea inima de fală națională, când vedeai cum mergea flórea României, cum alergau fi marelui Stefan cu mic și mare la biroul de înrolare, și ce indestulire ceréscă li implea inima, când comisiunea examinátóre i găsea de „apți.“

— Unde te-a înrolat frățióre — întrebă un june pe altul, care tocmai eșise cu un aer triumfător din edificiul, unde i se crea României o armată de viteji și statului un viitor plin de strălucire.

— La regimentul al 13-lea de dorobanți — răspunse cel întreat. —

— Urra nenisorule, așa dară vom toca împreună la turci. —

— Eh, eh, până la tocat mai avem încă vr'o câteva zile și nopți. Până una alta vină să golim un pahar în viitorul României.

— Trăiască România! —

— Urra! —

Junii plecară.

În dar ne-am încerca a reproduce aici cu péna nóstă debilă scenele de un entusiasm divin, de o abnegare sublimă, de o însuflețire măreță, de un zel nepomenit, care se petreceau în mijlocul acestei glóte inspirate. Ori ce am dice, n'ar atinge nici pe departe realitatea, deci le vom părăsi acum pentru a ne ocupa mai de aproape de cei doi tineri, care ni-a însufflat un interes mai viu.

Ei au apucat pe nisce strade laterale, și după mai multe cotituri, ajungênd la ținta lor intrară în o casă simplă.

Urcară scările luând tot câte două trepte de o dată și intrară într'o odăiă măricică, cu mobilier forte simplu, care denota mai mult lipsă de cât prisos. Mobilierul era simplu dar curat. Curățenia desăvârșită era podoba cea mai de frunte a acestei locuințe, care prin acesta avea un aspect de eleganță modestă. La mijloc o măsă rotundă cu un divan la spate, împrejur vr'o câte-va scaune, două dulapuri și un pat, etă tot ce se vedea în această odăiă. O! pardon! nu tot, ceia ce era mai scump acolo vine acum. Două fetițe tinerele, frumoșe, ca zinele isvórelor și încă o damă mai în vîrstă — care, după cum se vedea era dómna casei și pe a cărei față se mai zărea urmele unei frumseți extraordinare, cu tóte că acum nobilele ei trăsuri păreau distruse de dureri tainice, de dureri profunde — ședeau împrejurul mesei și lucrau. Da — mânilor delicate smulgeau fir de fir din bucățele de pânză de in, făceau scame. Faima resbelului străbătuse în tótă chiliuța de la Dunăre până la Carpați, așa și aici. Strigătele de ajutor a răniților resunau în depărtare și mumele bune ale națiunii române, femeile române, de la matróna și până la cele mai gingașe copile, auđiră glasul desperat celor ce zăceau ciuntiiți, culcați în sânge, și ele tóte își cunosceau și-și indeplineau datorința lor cea sacră.

Ușa se deschise și tinerii intrară, exprimând amêndoi, cu o mândrie óreșcare cuvintele: admiși la regimentul al 13-lea de dorobanți.

Damele nu sciau, să se bucure séu să se întristeze.

După ce sărutară mânilor matróna și după ce salutară pe cele două fete, junii se puseră la măsă, lîngă fetițe și începură să politisese cu damele.

— Sciți ce-i mai nou? — întrebă acela dintre junii, care se numea Valeriu Micórá, — și fără să aștepte vr'un răspuns la întrebarea sa, continuă — bombardarea Calafatului s'a început. —

— Da — afirmă cel lalt anume Iosif — obusurile cad cu sutele din partea vrășmașului. —

În Dunăre — adause îndată Valeriu. — Și mica societate éráș deveni câtva veselă la observarea această caracteristică.

— Dar armata română ce face? răspunde și ea la gurile de oțel — întrebă dómna casei cu un extas de însuflețire ce dete întru adevăr un aspect măiestuos la figura ei palidă și melancolică.

— O, da Dómna, ea li răspunde și li astupă pe rînd gura la cei de dincolo cari par' că vreau să aprîndă apa Dunărei cu ghiulelele lor, ér nu Calafatul, — țise Valeriu éráș cu ironie.

— Ah, ce voie bună ai tu frate, — țise Iosif zimbînd, — ca și când n'am avea grijă mai mari.

— Apropo! dar când plec voluntarii — întrebă pe Valeriu domnișóra Maria drăgălașa soră a lui Iosif și fica matróna de la masă, cu o voce tremurândă, roșînd până la albul ochilor.

— Chiar de ađi într'o săptămână domnișóra — răspunse întrebătorul ducînd o căutătură mută spre Ma-

ria, o căutătură care spunea mai mult de cât o miă de cuvinte; ochii lor se întălniră, ei vorbeau un grai tainic și totuș se pricepeau; aceea căutătură a lui Valeriu țicea: ah de ce trebuie să ne despărțim?

Să făcu o mică tăcere. Toți păreau în acest moment adéncii în marea gîndirilor. Damele tinere erau aplecate cu fața pe bucățelele de pânză pe care le scămășau cu o asiduitate febrilă; Valeriu stetea cu privirea fixată la pămînt; mamei însă, acelei ființe sublime, — cum o numește cu drept cuvînt un pedagog român, — mamei se strecurase o lacrimă ferbinte din ochii ei admirabili, — țintiți pe iubitul ei fiu Iosif, singurul moștenitor al numelui familiar, pe care-l jertfește acum pe altariul patriei și al națiunii.

— Dar lasă mamă, nu te mai mătini — țise acesta care zărise lacrima ei secretă. — Aid să ne înveselim puțin în memoria țilei de astăđi. Mario, vei avea bunătatea să pui măsă, — țise cu amabilitate frățescă cătră soră-sa — apoi întorcîndu-se éráș spre mamă continuă: — dór nu va muri tot omul în bătăliă; câte mi și mi de flécai să duc în răsboiu și să întorc éráși téferi și sănătoși.

III.

Familia Dorca.

Întru aceia societatea se puse la măsă întinsă. Între blide gura avînd alte funcțiuni, nu-i rămâne timp de vorbă multă. Să ne folosim dar de ocaziunea bine-venită, ca să ne ocupăm mai de aproape de trecutul mesenilor.

Eticheta ni impune ca să facem începutul cu damele și noi ne supunem cu plăcere acestei datorințe.

Dómna casei, acea femeia palidă ni este deja cunoscută. O vedurăm în trecăt cândva într'o nenorocire grozavă, cu șése spre dece ani mai înainte; da, dînsa este acea dómna Dorca, veduva medicului nefericit, cu care ne întălnirăm atunci pe marea infuriată, unde-și găsi perirea. . . .

Dómna Dorca era fca unui proprietar mare din România, și întorcîndu-se după acel desastru a casă, cređuse că nu va avea să se îngrijescă de pânea ei cea de tóte țilele; dar altfel era scris în cartea ur-sitei nemilóse. Acel naufragiu fatal fusese numai începutul nenorocirilor ei, dar nu și sfîrșitul lor.

După acea catastrofă grozavă, după ce se convinsese că soțul ei dispăruse fără nici o urmă, rămăsă numai cu copii ei, care scăpaseră împreună cu ea, după cum scim, ca prin o minune din ghiarele morții crunte, se reintórse în patriă frîntă de durere, fără speranță într'un viitor fericit. A casă o acceptară noue lovituri.

Dómna Dorca era fata boerului Alexandru Mărescu. Ea făcuse cunoștința Doctorului Dorca, care era copil talentat dar din părinți sermani, în societatea cea mare, și un amor infocat întruni aceste două inimii nobile. Familia feti nu pré era invoită cu această

alianță. Bătrânul Mărescu însă, fiind un om cu minte și bun părinte, nu se împotrivi măritişului fie-si cu junele doctor, dar pentru a-i incerca caracterul, nu dete ginerelui său nici o avere, ci inzestră pe fie-sa numai cu scule, cerind ca Dorca să susțină casa sa. El se învoi și oferindu-i-se un post bun la Trapezunt merse cu juna sa soția acolo. Ei trăiră în acel oraș un șir de ani în deplină fericire, și nu ar fi întreprins călătoria cea funestă, nu s'ar fi întors acasă, decât nu li-ar fi venit scirea despre mórtea subită a bătrânului Mărescu.

Dómna Dorca fiind unica copilă a repausatului nici pe departe nu se gândea, că se va găsi cineva, care să-i contesteze averea părintescă, cu atât mai vârtos, fiind-că tot o dată cu scirea despre mórtea tată-său i venise un testament, prin care se constituise ea eredă universală.

Care-i fu uimirea și mîhnirea, când sosind a casă, epitropii necredincioși nu voriră s'o recunoscă, dîcînd că fîca Mărescului ar fi murit, și producînd chiar documente despre această mórte inventată mârșevesce de ei.

Bieti femei i lipsea mijlócele pentru a susține un proces costitor în contra acestor înșelători, dar i lipsea și tóte documentele necesare, căci ele rămăseseră la bărbatu-său care se nefericise și împreună cu care periseră acele documente.

Dómna Dorca suferea tóte cu inima tare, dar rușinea și calumnia cea înșositoare în contra onórei sale — această o rodea în adîncul sufletului ei. Mîhnită și părăsită se retrase în orașul Iași și abandonînd și ferindu-se de lumea cea mare viețuia pentru crescerea orfanilor minorenî.

Din Marióra cea mică se făcuse fată mare. Maria era o fecióră de o frumșeță rară. Cum dîce balada populară:

Fățișóra ei	Perișorul ei
Spuma laptelui	Péna corbului

Ochișorii ei
Mura câmpului.

Sêrguitóre și bună. Ea și cu mama neconsolabilă lucrau și și nópte la cusături de tot soiul pentru damele de rang. Astfel se susține nefericita familie.

Fiul Iosif tocmai își terminase studiile, era colegul lui Valeriu Micóră — pe care îndată-l vom recomanda atențiunei onorațiilor cetitori și amabilelor cetitóre — dîcem coleg, ér nu comiliton, căci acest din urmă, adică Micóră studiase în străinătate ér Iosif la universitatea din Iași.

IV.

Amicii de casă.

Persóna a patra din mica societate, o domnișóră drăgălașe, era amica Mariei, care o cerceta adese ori și considera și prețuia fórte mult pe această familie părăsită și desconsiderată, cu tóte că nu era, cum s'ar putea crede, de vr'un neam mai prost. Tatăl ei era om cu autoritate, profesor la liceul din Iași. Tênera Eufrosina avea deplină convingere, că biéta femeia, mama Mariei sufere nevinovată. Ea și cu părintele ei o îndemnau adese ori să părăsescă indolența prăpăditóre și să apuce pe calea legii în contra inamicilor ei, ea însă nu se învoia nici de cum: „Domnul cel de sus va rêsplăti tuturor după merit“ dîcea ea și rămânea neflexibilă.

Vedeți acolo pe acel tîner, care șede la stînga Mariei, cu fruntea înaltă, cu sprîncenile arcate, ca aripile vulturului său ca semiluna pe ceriul senin, umbrînd doue stele sclipitóre, doi lucéferi, doi ochi negri, care râniră o inimă plăpîndă, — ce figură atrăgátóre și tot o dată impunátóre! Acest tîner este Valeriu Micóră tehnic de la universitatea din Paris. Da învățase la Paris, căci părintele său Taché Micóră, cât de român bun și adevărat patriot era, pătînea de acea bółă generală, de care sufere pînă și ađi cea mai mare parte a intelecțiunii din România, el adică era de părere, că tot ce e frances — ar sta mai presus de ceia ce e român și că prin urmare trebuie însușit de cei cari tind la o cultură mai înaltă, chiar în dauna progresului și a tipului de român adevărat, — o fatalitate, care într-o adevăr ciuntesc înaintarea Románismului în mod extraordinar.

Valeriu și Iosif erau amici din copilărie. Se iubeau ca și doi frați. Valeriu fiind în tot timpul bine vîdut la familia Dorca, nu trebuie să ne mirăm decât Maria și el se iubeau. Era un prim amor, acel deliciu divin, care la mulți nu duréză timp mai îndelungat de cât un capriciu, care aici era profund, adevărat și statornic.

Aice éráș péna noastră nu este destul de ingenioasă pentru a reproduce imaginea acestui amor candid, care nu se trăda de cât prin nisce semne imperceptibile, prin un suris, prin o căutătură, prin o oftare și alte mijlóce delicate, care le stau amoresaților la dispozițiune, care în ochii lor valoréză mai mult de cât cele mai infocate declarațiuni grăite, ale căror farmec se póte atât de bine simți și atât de greu descrie.

Trebuie decî să ne oprim aici și tot odată să părăsim și societatea, căci étă-o acum sculată de la masă. Femeile s'au pus éráș la scame, ér tinerii ajută la lucru...

Mergînd nu dîcem adio, ci la revedere.

* * *

(Va urma).

Molière (Jean Baptiste Poquelin).

Menirea comediei e să sbiciuească viciile, să zugrăvescă caracterele ridicule.

Nici un poet din întreaga literatură universală nu a priceput acesta mai bine ca nemoritorul Molière. Medicii inchi-puitori, literații pedanți, tinerii fuduli, pseudo-moralisții, nobilii afectați, femeile infumurate etc. — toți și toate își află oglinda fidelă în opurile lui.

Jean Baptiste Poquelin, ce mai târziu a luat numele de Molière, s'a născut în Paris la anul 1620. Tată-său, ce era camerier și tot odată și tapețier al regelui, i-a dat o creștere amăsurată stărei sale. Până la al 15-lea an a rămas pe lângă părinți și afară de măestria a învățat abia puțin a ceti și scrie.

Moșul său iubitor mare al teatrului, îl ducea adesea cu sine la hotelul Bourgogne și chiar această împrejurare l'a îndulcit pentru comediă. Cu multă trudă a reușit să induplece pe tată-său să fie trimis în colegiul de Clermont, astăzi Louis le Grand, unde a avut de conscolari pe principele Conti mai târziu mare protector al literaturii și a lui Molière, pe poetul Chappelle și pe Bernier, renumit mai târziu prin călătoriile sale.

Chappelle și Bernier aveau de instructor pe filosoful Gassendi, care cunoscând talentele lui Poquelin, s'a grăbit a-l admite și pe densusul la prelegerile sale. Dela acest filosof a învățat Molière principiile de morală, de cari s'a ținut apoi în întreaga sa viață.

Tată-său slăbise cu totul și nu-și mai putea implini oficiul. Chiar avea să însoțescă pe regele Louis al XII. în călătoria ce a întreprins-o acela în anul 1641 prin Languedoc, dar nesimțindu-se destul de tare, a lăsat sarcina pe fiul său, care abia avea 21 de ani și încă nu terminase cursul de filosofie. Reintors din această călătorie, desceptându-se în densusul pasiunea pentru comediă, s'a pus din nou pe studiu. Chiar pe acel timp începuse să înflorască teatrul mai întâi sub protecțiunea lui Richlieu și Louis XIII. apoi sub a Annei de Austria. Trupe întregi umblau din oraș în oraș și jucau piese de a lui Hardy, Monchrétien, Baro. În fruntea unei asemenea

trupe s'a pus și tinerul Poquelin și atunci își schimbă numele în Molière. Părinții săi în zadar se osteneau să-l răpescă de pe calea apucată: el lăsă Parisul și în doi-spre-șapte ani pătrunse întreaga Franță delectând publicul cu primele fructe ale geniului său: „Le docteur amoureux“ „Trois Docteurs rivaux“ „Maitre d'école“ „Le Medecin volant“ „La Jalousie de Barbouillé,“ toate imitațiuni a teatrului italian pline de apucături și intrige. Mai bune și mai originale au fost piesele

„L'Etourdi“ (1653) și „Depit amoureux“ (1654) jucate mai întâi pe scena din Lyon. În 1658. la recomandările principelui Conti și a Monsieur-ului fratele regelui Louis XIV. fu rechemat la Paris, unde fu condus înaintea regelui și a mamei aceuia.

La început i s'a dat la dispozițiune sala „Petit Bourbon,“ unde juca cu trupa sa sub numele „Troupe de Monsieur.“ În 1660 a căpătat sala din „Palais Royal.“ Aici a reprezentat el cele mai multe și mai alese piese ale sale: „L' École des maris“ „Le Bourgeois gentil-home“ „Le Medecin malgré lui etc. și cele trei capd'opere ale sale: „Le Misanthrope“ (1666) „Fautusse“ (1667) și „L' Avare“ (1668.)

Preste 5 ani (1672) a mai scris „Les Femmes savantes.“ Ultima sa piesă a fost: „Le Malade imaginaire.“

El suferea de pept și vărsa adesea sânge. În ziua reprezentării a treia a ultimei sale comedii se simțea mai slab ca orî când; toți îi diceau să nu jöce; el însă s'a forțat și l'a costat viața. Când a pronunțat cuvântul „Juro“ din „Malade imaginaire,“ l'au prins convulsioni, și dus acasă preste puține zile și-a dat sufletul în 17 Februarie 1673.

Din opurile lui Molière, în cât scim, se află traduse pe românesce numai „Misanthropul“ de d-nul G. Sion și „Tartuffe de d-nul Vărgolici. Noi am dat în mâinile publicului în traducere românescă al treilea cap d'operă a lui, pe „Sgărcitul.“

Seria traducerilor s'a început în Noua Bibliotecă Română chiar cu această comediă, după cum se poate vedea din numărul 1—3, la cari îl trimitem pe toți cei ce nu-o vor fi cetit încă.

Prof. Virg. Popescu.

FATA DIN SĂLISCE.

Reproducțiune după o fotografie de Aug. Meinhardt, Sibiu, pentru foia noastră.

Noțiuni de estetică.

(Continuare.)

XXX.

Despre condițiunea materială a poeziei D. Titu Maiorescu în cercetarea sa critică ține:

»Poesia ca toate artele, este chemată a exprima frumosul; în distingere de știință, care se ocupă de adevăr. Cea dintâi și cea mai mare diferență între adevăr și frumos este: că adevărul cuprinde numai idei, pe când frumosul cuprinde idei manifestate în materie sensibilă.«

Cei care au cetit ciclul nostru de articole despre estetică au avut deja ocaziune a se informa despre conceptul frumosului, definit aici atât de concis de autorul nostru.

Este dar o condițiune elementară a fiecărui op de artă, ține D. Maiorescu, de a avea un material în care său prin care să-și realizeze obiectul. Astfel sculptura își taie ideea în lemn său în piatră, pictura și-o exprima prin culori, desennul prin umbre, muzica prin tonuri, și această constituie, cea ce se numește mecanismul artelor. Numai poezia (și aici vedem prima ei distincție de celelalte arte) nu află în lumea fizică un material gata pentru scopurile ei. Căci cuvintele auzite nu sunt material (gata, adăogăm noi) ci numai organ de comunicare. Cine aude silabele unei poezii sanscrite fără a înțelege limba sanscrită, de și poate primi o idee vagă despre ritmul și eufonia cuvintelor, totuși nu are impresiunea proprie a opului de artă, nici partea lui sensibilă, nici cea ideală; fiindcă sunul literelor nu are să ne impresioneze ca ton musical, ci mai întâi de toate ca un mijloc de comunicare pentru a descoperi imaginile și noțiunile corespunzătoare cuvintelor, și unde această descoperire lipsește, lipsește posibilitatea percepțiunii unei poezii. Din contră cine vede o pictură indică, și fără a înțelege ideea străină ce a incorporat-o poate artistul prin culori d. e. detaliul unui cult necunoscut al anticității, are totuși pe deplin partea sensibilă a opului de artă și este în stare a o apleși. Cuvintele picturii sunt dară un adevărat material, asemenea tonurile muzicii, piatra sculpturii; înse cuvintele poeziei sunt de regulă numai un mijloc de comunicare între poet și auditor.

Unde este atunci materialul sensibil al poetului, fără care nu se poate produce un op de artă? Materialul poetului nu există în lumea din afară; el se cuprinde numai în conștiința noastră și să compune din imaginile reproduse ce ni le descoperă auzirea cuvintelor poetice. Când cetim d. e. la Bolintineanu:

Intr'o sală 'ntinsă printre căpitani
Stă pe tronul Mircea încărcat de ani.

Astfel printre trestii tinere 'nverzite
Un stejar întinde brațe vestejite.

Astfel după dealuri verzi și numai flori
Stă bătrânul munte albit de nișori

partea materială din ceia ce este frumos în această poezie, sunt imaginile provocate în fantasia noastră prin cuvintele poetului: „Mircea încărcat de ani, ca un stejar ce-și întinde brațe vestejite printre trestii, ca un munte albit de nișori după dealuri verzi” etc.

Prima condițiune dar, o condițiune materială său mecanică, pentru ca să existe o poezie în genere, fiă epică, fiă lirică, fiă dramatică este: ca să se descopere prin cuvintele

tele ei imaginii sensibile în fantasia auditorului și tocmai prin această poezie se deosebesce de prosa ca un gen aparte cu propria sa rațiune de a fi. Cuvântul prosaic este chemat a-mi da noțiuni clare, înse aceste noțiuni sunt abstracte, logice, desmaterializate, și pot constitui astfel un adevăr și o știință, dar nici o dată o artă, și un op frumos. Frumosul nu este o idee teoretică, și d'aceia cuvântul poetic trebuie să-mi reproducă această formă. Noțiunea abstractă „cina cea de taină” poate fi adevărată, decât îi cunoști relațiile esențiale din istorie, înse pentru aceasta nu este încă frumoasă; voesc să fac din ea un op de artă, trebuie să o incorporez într'o materie sensibilă, să mi-o deping cu culori într'un tablou (Leonardo da Vinci) său să o descriu cu cuvinte care să-mi descopere imaginii de sensibilitate adecuate cu obiectul ei (Klopstock „Messias.”)

Prin urmare un șir de cuvinte, care nu cuprinde alt decât noțiuni reci, abstracte, fără imaginațiune sensibilă, fiă ele ori cât de bine rimate și împărțite în silabe ritmice și în strofe, totuși nu sunt și nu pot fi poezie, ci rămân prosă — o prosă rimată.

Pentru a demonstra cu rigore acest adevăr — demonstrațiune cu atât mai importantă, cu cât din ignorarea lui multe din poeziile noastre nu intră în categoria opurilor de artă, ci sunt prosă stricată prin rime — vom intra în câteva detalii ale producțiunilor adevărat poetice și vom arăta, cum o sumă de particularități esențiale ale poeziilor celor mai frumoase se explică numai pe baza celui adevăr. —

Poetul chemat a descoperi prin cuvintele ce le întrebuințează, aceleași imaginii sensibile în conștiința auditorului, ce și le inchipuesce el în fantasia sa, are a se lupta cu o primă dificultate foarte însemnată: cu pierderea crescândă a elementului material în gândirea cuvintelor unei limbi. La început mai toate cuvintele corespundeau unei impresii sensibile, și cine le auzia atunci, își reproducea prin ele acea imagine materială, din care se născuseră. Cu cât înaintează înse limba, cu cât experiența se întinde peste mai multe cercuri și cuprinde conștiința a tot mai multe obiecte de același fel: cu atât cuvântul ce le exprimă devine mai abstract, caută a se potrivi cu totă suma de obiecte câștigate din nou, pierde una câte una din amintirile sensibile de mai înainte și, devenind o noțiune generală, se ridică pe calea abstracțiunii spre sfera științei, înse se depărtează în proporțiune egală de sfera poeziei. Să luăm d. e. cuvântul eminent. Când ține astăzi cineva: »capacitate eminentă«, nu lăgă nici o imagine sensibilă cu aceste cuvinte. Altfel a fost în vechime, în acea vechime romană, care a întrebuințat pentru prima dată cuvântul eminent. Eminens sta în legătură cu vechiul meno, care însemna a fi înălțat, a se ridica peste o nivelă dată, de unde cuvântul mensa, care mai înainte vrea să ține ori ce ridicătură, masă, bancă, scenă pentru vinderea sclavilor etc., e-minere arăta o ridicătură mai frapantă decât celelalte, scosă la nivelă dintre toate, și eminent cuprindea dar pe atunci o imagine sensibilă foarte semnificativă. Astăzi a dispărut elementul material din concepțiunea acestui cuvânt, eminent este o no-

țiune exclusiv intelectuală. Eminens cel vechi putea să fi o expresiune poetică, eminentul de astăzi este o expresiune esențial prosaică, (ar trebui schimbat prin cuvântul proeminent, după părerea noastră.)

Ceia ce s'a întâmplat cu eminent, s'a întâmplat cu cele mai multe cuvinte a le limbei române și a tuturor limbilor indo-europene: cuprinsul lor, în procesul psihologic al formării noțiunilor, a devenit așa de eteric, încât nu mai posedă de cât o slabă amintire de sensibilitate. —

Resultatul acestei eterizări pentru artă este: că poetul nu mai poate întrebuința toate cuvintele limbei simple așa precum sunt admise astăzi pentru însemnarea obiectelor gândirii lui, ci trebuie să le illustreze cu epitețe mai sensibile, să le învieze prin personificări, să le materializeze prin comparațiuni, în orî ce cas însă să aleagă dintre toate cuvintele ce exprimă aprîpă acelaș lucru pe acele, care cuprind cea mai mare doză de sensibilitate potrivită cu închipuirea fantasiei sale.

Dacă, precum am arătat, prin progresul logic al inteligenței limbistice într'un popor gândirea cuvîntului, care la început avea trup și suflet, și-a pierdut cu timpul trupul și și-a păstrat numai sufletul, un suflet rece și logic, oglinda fidelă a rațiunii omenesci: poetul trebuie mai înainte de toate să încălzească acest product și să resusciteze în imaginațiunea auditorului trupul evaporat din vechele concepțiuni de cuvinte. —

1. Să privim acum mai în detaliu mijlocele poetilor de a ni sensibiliza gândirea cuvintelor. Primul mijloc este de a alege cuvîntul cel mai puțin abstract. Un exemplu va lămuri pe deplin această aserțiune. Când dîce: »sînt durere«, cuvintele sunt numai prosaice, fiind-că-mi dau o noțiune intelectuală, dar nu mă silesc a o intrupa; când dîci: »durerea mă cuprinde«, locuțiunea a devenit mai poetică, fiind-că verbul este expresiv și cum se dîce, pitoresc. »Durerea mă pătrunde«, »durerea mă săgătă« etc. sunt alte variațiuni corespunzătoare trebuinței de sensibilitate în cugetarea aceluiaș lucru. Și astfel vedem poeții preferînd cuvintelor abstracte pe cele ce exprimă o gândire mai individuală și calității mai palpabile.

A. Murășan în loc de a vorbi de armata turcască, de Rusia, de patria română, cuvinte cu totul prosaice, sensibilizează aceste națiuni și dîce:

N'ajunse iataganul barbarei semi-lune,
A cărui plăgi fatale și ađi le mai simțim,
Acum se vîră cînta în vetrele străbune —
Dar martor ni este Domnul că vii nu o primim!

Schiller în mórtea lui Wallenstein dîce:

Pălăria

De admiral mi-ai smuls'o de pe cap
pentru a exprima că la scos din demnitatea de admiral,

Și în alt loc:

Cu ochii posomorîți
Privesc ei pe străini în țera lor
Și bine l-car veni să îi trimiță
A casă cu un pumn de banț etc.

Camoens dîce (Lusiadă, cîntul V)

După ce am trecut linia arđendă ce separă lumea în două.

Din aceeaș particularitate poetică se explică farmecul fabulelor lui Lafontaine. Obiectul acestor fabule este cunoscut din alți autori, poate nici unul nu este original al lui. Dar ceea ce este original în Lafontaine, este aceea alegere admirabilă

de cuvinte, prin care în modul cel mai simplu se exprimă lucrurile în natura lor palpabilă:

Maitre corbeau sur un arbre perché
Tenait en s'ôn bec un fromage.
Maitre renard par l' odeur alléché
etc.

Il ouvre un large bec, laisse tomber sa proie.
etc.

Shakespeare, modelul cel mai perfect pentru tot ce se va chîama vr'odată fantazie de poet, se ferește până la exagerațiune de cuvinte abstracte și decât le întrebuințează, le pune tot de-auna alătura o imagine sensibilă.

Exemple se află pe fie care pagină a operilor sale. Să ne mărginim la câteva din cele traduse în românesce; din Macbeth:

Să pot resturna cu viteza mea limbă
Orî ce le-ar depărta de la cercul de aur,

»Cercul de aur« în loc de coróna regescă, la care aspira Macbeth:

Sum deplin hotărît: întins e orî ce nerv
Spre teribila faptă.

În actul III. scena I.

Eu sum rădăcina
Și tatăl multor regi.

În scena IV.

Am înnotat în sânge atîta de departe
În cât de a mă întorce tot așa greu în vine
Cât de a merge înainte. În cap în clocotesc
Curióse gânduri

etc.

Amis, ne creusez pas vos chères rêveries,

dîce Victor Hugo (Feuilles d'automne, 29.)

2. Al doilea mijloc ce-l vedem întrebuințat de poeți pentru a produce materialul sensibil în gândirea cuvintelor din partea auditorului, sunt adiectivele și adverbele, ceea ce s'a numit »epitețe ornante.« Substantivul și verbul singur, chiar când să refer deadreptul la obiecte și acțiuni materiale, nu produc în mintea noastră de cât o slabă amintire de sensibilitate, mai mult o nălucire a materiei, de cât o adevărată impresiune. Când dîcem d. e. Hasdrubal fu ucis în bătălia de la Metaurus, nu ne gândim la imaginile sensibile, ce ar trebui să fiă cuprinse în aceste cuvinte. Nici pe Hasdrubal nu ni-l închipuim în figura lui, nici uciderea nu ni-o propunem cu totul ce are de crâncen, nici bătălia nici riul Metaurus: aceste substantive și verbe sunt numai semne uscate pentru gândirea abstractă a faptului istoric, gândirea exclusiv prosaică.

Poetul nu poate întrebuința asemenea verbe și substantive goale, ei este silit a le îmbrăca, a le improspăta în partea lor sensibilă prin anume relevare a ei. Aici este cauza, care ne explică, d. e. epitețele constante ce le aflăm în Homer lângă persoanele principale din epopeile sale. Homer nu numește pe Achile singur, nici pe Diomed, nici pe Pallas Atene, etc. Căci ce sunt aceste nume. Cuvinte reci, cari nu silesc imaginațiunea a-și reproduce persoana în plenitudinea ei de viață palpabilă. De aceea Homer dîce tot de-a-una $\pi\acute{\epsilon}\delta\alpha\varsigma\ \alpha\omega\kappa\acute{\omicron}\varsigma\ \text{Ἀχιλλεύς}$ = Archill cel grabnic la picior, și te silesc astfel a-ți construi în fantazia ta imaginea sensibilă a croulului; Homer dîce $\beta\epsilon\tau\acute{\iota}\nu\ \acute{\alpha}\gamma\alpha\theta\acute{\omicron}\varsigma\ \Delta\iota\omicron\mu\acute{\eta}\delta\eta\varsigma$ = Diomed cel bun a strigat, $\gamma\lambda\alpha\upsilon\kappa\omega\text{-}\pi\iota\varsigma\ \text{Ἀθήνη}$ = Minerva cu ochiul albastru etc.

Shakespeare in »Macbeth« unde vorbesc Banquo cu vrăjitoarele le descrie.

Să vede că înțelegeți
Căci fiecare pune degetul ciuntit
Pe sbărcitele buze.

Și in alt loc

Voiți fi silit să iau
De la noapte împrumut vre una din a-ei
Intunecate ore.

Alexandri, in eminenta sa poezia „Groza“ descéptă cea mai viă impresiune prin adiectivele pline de sensibilitate, cu care însoțesc obiectele gândirei:

Galben ca făclia de galbână ceară
Ce aprópe-î ardea,
Pe o scândură vechiă aruncată afară
De somnul cel vecinic Groz'acum dormea..

Un moșneag atuncea, cu o barbă lungă
La Groza mergând,
Scóse doi banți neteđi din vechia sa pungă,
Lângă mort îi puse, mâna-i sărutând,
Mai făcu o cruce, și dîse plângend etc.

Tot epitetele produc impresiunea pitoréscă și marcată in poezia lui „Strunga“ d. e. in strofa a 6-a.

Opt voinici cu spete late
Și cu mâncăi suflecate
Stau cu puscele încărcate

Frumos este adjectivul sensibil in strofa lui Mureșan

Inaltă-ți lata frunte și caută 'n jur de tine
Cum stau ca brađii 'n munte voinici sute de mi.

Fórté plastic in descrierile sale este Bolinteanu.

Noptea se întinde și din geana sa
Argintóse lacrimi peste flori vërsa.

Colo sub o négră stâncă
Geme riul spumător,
Pacea noptii e adencă
Luna dórme pe un nor.

Caigi! veđi nóptea vine
După dealuri fumegând.

Pe un pisc sélhatic și vijelios
Unde urlă 'n plóie Argeșul spumos,
Este o cetate.

etc.

3. Un alt mijloc de a realiza aceiaș condițiune indispensabilă a frumosului poetic sunt personificările obiectelor nemișcătoare séu pré abstracte, precum și a calităților și a obiectelor. Prin această se introduce in gândirea cuvintelor o nouă mișcare neobișnuită in prosă și tocmai de aceia surprindătoare, ce descéptă imaginea sensibilă și coloréză schema palidă a cuvântului prin cea mai energică visiune.

Deja Homer nu mai întrebunțéză verbul simplu a săgeta, ci dîce:

Săgeata shore cu voluptate pentru
A gusta carnea inimică.

In Horatiu grija se urcă pe corăbiu:

Scandit aeratas vitiosa naves

Cura. Od. II. 16.

In Sofocle ajutorul are »ochi voioși« etc.

Cea mai pitoréscă fantasiă și in această privință o are éraš Shakespeare.

Lumina a intrat
Deja cu nóptea 'n luptă

dîce Lady Macbeth

Sacrilegiul omor a călcat sfântul templu
Al regelui, furând viața din altar

strigă Macduff

Pân' a nu mântui

Nocturnul liliac monachescul séu sbor
Și pân' a nu trage cornorul gândac
Somnoroș háziind, clopotul de nópte
Sé implinesce-o faptă de crudă pomenire,

prevestește Machbeth.

Grozavul omor,

Ce santinela sa, lupul l'a tređit
Urlându-i ora noptii, pășesc stachios...
Pământ nestrămutat n'auđi pasul meu
Orî unde m'ar purta, ca nu petrele tóte
Destănuindu-mi fapta, să lipsescă pe nópte
De grozava tăcere ce-acum nevoesce.

Trecend la literatura romănescă, de și nu ne putem aștepta la aceiaș fantasiă vigoróșă, totuș constatăm întrebunțarea aceluiaș mijloc de personificare.

In exemplul deja citat de Bolinteanu

Colo sub o négră stâncă
Geme riul spumător,
Pacea noptii e adencă
Luna dórme pe un nor,

impresiunea produsă prin această strofă provine mai ales din personificarea lunii in versul din urmă.

Asemene in o poezia a lui Gr. Alexandrescu:

Este ora nălucirii: un morment sé desvêlesce,
O fantomă 'ncoronată din el ese — o zăresc,
Ese — vine cătră țermurî — stă — in préjma sa privesce —
Riul inapoi sé trage, munții vêrful își clătesc,

Dintre tóte poeziile „D-lui Marelui Logofet“ I. Văcărescu, (publicate la 1848) singurele strofe acceptabile, ne par a fi cele dintâi din „o dî și o nópte de primăveră la Văcărescu“ și frumșetea lor depinde mai ales de la personificarea amorului:

N'am să scap, in pept port dorul
Peste ape, peste munți,
Véd că peste mări amorul
Când o vrea, își face punți.

La Carpați mi-am adus jalea
Lor am vrut s'o hărăzesc:
Resunetul, frunza, valea,
Apele mi-o inmulțesc!

Mîi de pedici, mîi de curse
Peste firea tót' a 'ntins,
Lacrimi inzadar sunt curse:
Unde-aș merge eu sunt prins.

Aceste exemple vor fi de ajuns pentru a da o idee despre personificările poetice și pentru a proba, că și ele sunt născute din necesitatea de a sensibiliza gândirea prea abstractă a cuvintelor. —

4. Să mai observăm in fine încă un mod, prin care poetul caută a ajunge la acelaș rezultat, — comparațiunea, metafora, tropul in genere. Un obiect al gândirei sé pune in paralelă cu altul, care trebuie să fiă sensibil, și cu cât această paralelă este mai nouă și mai frapantă cu atât imaginațiunea este silită a-și construi figurele sensibile cuprinse in cuvinte.

Talent fără noroc
E de prisos:
Tămâia fără foc
N'are miros,

dîce Goethe in proverbele sale rimate.

H. Heme compară :

Ca un rege e păstorul
Tron e dealul inverzit,
Țăr coronă e deasupra
Sorele cel strălucit.

Și toți cântă și incântă,
Apa 'ncepe a șopti,
Și cu arbori împreună
Vor pe rege-a adormi.

La piciorii îi sunt mieii
Curtisani lingușitori,
Cavalerii îi sunt vițeii
Ce alergă printre flori.

În acest timp stăpânesce
Un ministru, acel căne
Ce lătrând vrea să arete
Că vegheză peste stâne.

Țapii sunt actorii de curte,
Ea când păsări ciripesce,
Clopotele când resună
Fac orchestral cel regesc.

Ca din vis oftăză Prințul:
Cărmuirea e prea grea!
Ah, aș vrea să fiu a casă
Și lângă regina mea. ..

Pe al ei sin să odihnesc
Capul meu cel obosit,
Și în ochii să cuprind
Un imperiu nemărginit.

De tous les océans votre course a vu l'onde
Hélas! et vous feriez une ceinture au monde
Du sillon du vaisseau

compară V. Hugo (Feuilles d'automne 6).

Tandis que votre ami, moins heureux et moins sage
Attendait des saisons l'uniforme passage
Dans le même horizon;
Et comme l'arbre vert qui de loin la dessine
A sa porte effeuillant ses jours, prenait racine
Au seuil de sa maison!

Ca un glob de aur luna strălucea
incepe Bolintineanu una din cunoscutele sale balade istorice.

Mihai mândru vine țăra
Falic ca un stilp de pară

ține Alexandri:

Amor, schintee smulsă din rațele ceresci.

compară Nic N. în poezia sa o victimă:

Demnă de însemnat este în fine următoarea poezie a unui
poet francez mai puțin cunoscut:

Rosa cea umedă.

Alina cu a sa mamă pe câmp mergând odată
Vedea regina florilor, o roasă adorată,
Plecându-și sinul fraged de roasă întunecată
Spre-a ușura pe flóre de umeda povară
Ea scutură de crângă — dar frunza cea ușoră
Cu roua deodată din roasă o picat.

Copila vârsă lacrimi, ță muma 'ngrijitoare
Ei țise: »Veți efectul, ce graba a dobândit
»De așteptai o rază s'ajungă de la sora,
»Ea umeda povară din flóre-ar fi sorbit.

»Copilo, sunt în lume dureți așa profunde
»Pe care și iubirea i datore a respecta,
»Sunt rele vai! de care destinul ne pătrunde
»Și singur timpul numai le pôte usura.»

Două observațiuni între cele multe, ce să pot face asupra
acestei materii, ne par la ordinea țilei pentru starea actuală
a poeziilor noastre române, cea dintâia să referă la noutatea,
cea de a doua la justea comparațiunilor.

Punctul de plecare pentru orî ce comparare poetică a
fost necesitatea sensibilității obiectelor. Însă pentru ca acest

scop să se ajungă trebuie să fiă relativ nouă, altfel nu produce
nici o imagine. Cea ce am arătat că se întâmplă cu cuvinte,
se întâmplă și cu comparațiuni: prin usul țilnic își perde
elementul sensibil. Aușind tot mereu una și aceeași comparare,
nu mai avem pentru ea atențiune și nu ne mai reproducem
cuprinsul material. Când țic d. e. curagios ca un leu, nu-mi
mai amintesc figura leului, ci primesc locuțiunea ore cum ca
un semn convențional pentru gândirea abstractă a unei calități.
Precum prin deasa întrebuițare se tocesc monetele și se perde
chipul și pajura exprimate pe ele, așa din comparațiuni pre
des aușite se șterge imaginea sensibilă; și cu acesta totă ra-
țiunea lor de a fi.

Rămâne acum la tactul limbistic al poetului de a simți,
care metaforă se pôte întrebuița cu succes și care a încetat
de a mai fi comparațiune sensibilă și prin urmare trebuie
pentru un timp său cu totul depărtată său cel puțin modificată
în poezie. În această privință nouă ne pare, că în poeziile ro-
mâne de astăzi sunt mai ales trei imagini așa de usate și
abusate, în cât poeziile cei tineri ar face bine să se ferescă de
ele: aceste sunt florile, stelele și filomelele.

Tote amantele poeziilor nostri sunt ca o florișoră său ca
o steluță său ca amândouă în același timp (lucru mai greu de
inchipuit), toți priniții, toate aniversarele, toate »țilele mărite«
sunt ca o stea mare, și toate impresiunile poetice se descăptă
când cântă filomela. Astăzi însă am cetit atâtea flori și flori-
cele, stele, steluțe, stelișore și filomele în versurile române, în
cât acum primim aceste cuvinte numai ca niște semne uscate,
obiceșuite în vorbire, prin urmare fără nici un rezultat poetic.

Spre a mai putea fi întrebuițate asemenea metafore în
literatura română, trebuie să impropățate în mod original prin
alte cuvinte, cari să fiă în stare a renasce din nou imaginile
în totă frumșetea lor primitivă. Drept model pôte servi poezia
lui Alexandri „Dedicațiune.“

Tu care ești perdită în négra vecnicie,
Stea dulce și iubită a sufletului meu

O blândă mult duiosă și tainică lumină...

Aci imaginea își produce efectul ei, fiindcă este preparată
și reînviată prin celelalte cuvinte marcate: tu care ești per-
dită în négra vecnicie, etc.

Cât de slabe din contră (pentru a nu spune un cuvânt
mai energic) sunt comparațiuni ca aceste:

Căci eu în lume sunt ca o flóre,
Și cu iubirea mă mai nutresc,
Ș'a filomelei dulce cântare
Pare că-mi țice: ah, te iubesc!

Dragă Eliso, tu ești mai dulce
Decât o roasă, decât un crin.

Frumosă ca o roasă erai în astă lume,
Frumosă ca o flóre, ca flóre delicată.

Tu ești o stelă ce dai lumină...

Ce e nóptea când nu cântă
Filomele printre flori?

etc.

Décă e vorba să comparăm tot cu florī, să ne luăm mai bine de exemplu poeziile populare, chiar cele mai de rënd, cari tôte au cel puțin originalitate în determinarea florilor și nu vorbesc numai de roze și de crini. Cât este de expresivă următoarea strofă, născută pe stradele Bucureștilor!

Frunză verde măr sălcu
La grădină 'n Cismegiu
Doue fete frumușele
Mi-a furat mințile mele:

Una ôcheșe și naltă
Ca o dalie învoaltă,
Alta blondă mijlocie
Ca o jună iasomie,
Una are ochi de mură
Care inimile fură,
Alta doue vioarele
Ce te scôte din oprele.
etc.

(Va urma).

UN CASSIER.

Comediă într'un act de A. Gill și G. Richard.

PERSÓNELE:

Furmidor, bancher bogat. — Isidor Fôia, cassierul său.

Scena 1.

Furmidor (singur cu o scrisóre în mână).

Étä o ți care incele rêu! Asta nu-mi place... Sunt ómenī cariī au obiceiul de a fi contrariați: fôrte bine pentru ei, dar eu!... mie unuia nu-mi place. Mai întâi plouê, și tocmai voiam să es pe jos, apoi Robinet este un obrasnic. Nu sê scrie asemenea epistolă unui viitor socru. (Cetind.) Seumpul meu Furmidor, eu tot de-a-una am contat că vei da cincī sute de miī de franci fie-ti, cu mai puțin nu sê pôte face trêba... Hai, slobóde jumátatea de milion, că dór nu te va ustura. (Vorbind.) Că dór nu te va ustura! ce stil! Me temeam în adevêr că Robinet n'a fost profesor de retorică, dar... nu te va ustura!... în fine (Cetind.) »Aduți aminte că fiă-ta este vêrstnică, și decă i-ar plesni prin cap, ca să-ți cêră conturi jumê-tate din sacul têu s'ar cufunda!« (Vorbind.) Sacul meu! Unde a fost crescut acest dobitoc! Étä i-am respuns, și încã cu cernelã bunã: »Domnule Robinet, pe viitor vê rog a řu-mi mai țițe tu și mēi: sunt invãlmășeli ofensãtore: (vorbind.) Poftim — invãlmășeli ofensãtore — când vei gãsi tu frase ca asta. (Cetind.) Invãlmășeli ofensãtore. — Decã vrei pe Ernestina cu trei sute de miī, trêba este incopciatã, êr decã nu, nôpte bunã.« (Vorbind.) Incopciatã este pôte puțin cam prost țiș! Basta trebuie să-i vorbesc în limba lui, căci almintrea n'ar înțelege. (Cetind.) Trêba este incopciatã, decã nu nôpte bunã!« și am iscãlit, Furmidor — Isac Furmidor, de la casa Furmidor Bascuart et compania. Ên veți picuī cum mē amerință cu redarea compturilor sale: căci este o amerințare... bine. Dar! o ideia: decã ar fi înțeles cū Ernestina. Oh! asta ar fi un lucru monstruos. Fiã-mea să sê unescã cu un strein pentru a desbrãca pe tatã-sên. Oh, oh, o copilã pentru care am adus cele mai mari jertfe!... Căci, la cele din urmã, unde ar fi ea, domnișóra fiã-mea, decã n'aș fi cunoscut pe mumã-sa? Și câte griji nu mi-a fãcut de la nașterea ei? Când dómna Furmidor gãsi cu cale de a o lãsa colea — adicã, de a merge êrãș în cer, serman ingerãș! da în cer... pe care n'ar fi trebuit să-l pãrãsescã nici o datã... În sfêrșit, cine a procurat fie-mi o doicã, și aerul curat de țêrã, cine, eu — ș'apoi cine a dat-o la pensionat, cine eu... tot eu, apoi dupã terminarea educațiunei sale, cine a trimis-o la mãtușã-sa, la aceea femeia șarmantã care locuesce în Bel-

gia — eu, tot eu! — N'am incetat nici de cum de a mē ocupa de ea și astãđi, și acum voiesc să o mãrit cu o zestrã de trei sute de miī de franci. Dar asta óre nu este gentil?... Hain, și trebuie să mai ajung la sapã de lemn?... Oh, copii, copii!! Pãnã ce nu va exista o lege, care să-i oprêscã de la vêrstnicie, n'ar merita de a-i mai avea. Ah, decã mē voi întâlni cu Robinet, saperlot, atãt și nimic mai mult. (Iș ia pãlãria și vrea să êsã.)

Scena 2.

Isidor (îmbrãcãminte nêgrã, legãturã de gât albã, intrã cu sialã).

Furmidor.

Furmidor. (aspru.) Ce cautã asta?

Isidor. (Fôrte turburat.) Óre am onóre cu d-nul Furmidor.

Furmidor. Cu el în persónã.

Isidor. D-nul Furmidor, bancher bogat.

Furmidor. D-nul Furmidor bancher bogat, da d-nule, și dta... numele d-tale?...

Isidor. Este drept, trebuie să incep aici. Étä carta mea, cel puțin (cautã prin buzunarul paltonului sêu, însê în dar.) Trebuie că o am, de bunã sêmã o am... însê nu o gãsesc. (Iș sterge fruntea.)

Furmidor. Poți să te lipsesci de ea, spune-mi numai numele d-tale.

Isidor. Da d-nule, indatã... Oh, Dómne... am tot de-a-una cu mine. (Iș sterge fruntea.) Veți ce fatalitate.

Furmidor. Numele d-tale la dracul, spune-l și ține-ți cãrșile; este de ajuns ca să-ți aud numele, nu-mi trebuie să-l mai și cetesc.

Isidor. De bunã sêmã — nu-ți trebuie... de bunã sêmã... cu tôte astea... este neplãcut de a nu putea... în fine! Fôia domnule... Isidor Fôia.

Furmidor. Ce-i cu fôia.

Isidor. Fôia?... Este numele meu domnule; nu-ți spune nimic?

Furmidor. Nunic, absolut nimic.

Isidor. Deu? Cât sunt de nefericit, căci, eu, mē explic...

Furmidor. Cu greu, asta-i sigur! ci bine. Disceși: Isidor.

Isidor. Fóiă, domnule, ... Fóiă, sluga dtale, d-nule.

Furmidor. Fóiă, fóiă, dar și asta-i un nume? Fóiă de ce.

Isidor. Oh, fóiă de nimica... nici cel mai mic titlu...

Veđi ce fatalitate. (Iș sterge fruntea.)

Furmidor. Dar de ce?

Isidor. (Fără a răspunde.) Fiind-că decă... in fine... este sigur că... decă aș fi cel puțin regele Spaniei aș fi mai puțin...

Furmidor. Neapărat. Dar de ore ce nu ești regele Spaniei, dar nici eu, și totuș nu mă simt mai rău; așa dară nu te opri de această bagatelă; la faptă, domnule, se venim la faptă!

Isidor. Nici eu nu voiesc alta... Din nefericire veđi prea bine... mă exprim...

Furmidor. Cu greu. Asta s'a mai ăis.

Isidor. (Cu naivitate.) Póte că-ți par vorbă lungă.

Furmidor. Cum, póte? Nu mai incape nici o in-doială.

Isidor. (Fără a înțelege.) Mulțămesc. Trebuie să sci că am fost tot de-a-una fórt sficios... La școlă...

Furmidor. Să trecem peste școlă.

Isidor. Nu, trebuie să scii... La școlă Domnule, ori ce aș fi făcut, im dedea câte o dată premii.

Furmidor. Fórt incântat de acest lucru.

Isidor. Nu spune asta, Domnule, căci acesta pentru mine era o cauză de mare gróză próstă. Când venia ăioa distribuțiunei, să es singur afară... sub focul privirilor, să merg până la estradă, să urc treptele, nici o dată n'am fost in stare să fac acesta, Domnule; trebuia să alerge după mine pentru a mă cununa... Mai târziu...

Furmidor. Dar la dracu, Domnule dragă.

Isidor. O nu mă brutaliza, te rog; Domnule Furmidor! In numele lui Dumneđeu, nu mă brutaliza... căci nu-mi voiu mai putea stăpăni tărbăcéla!... ș'apoi...

Furmidor. Așa dar să suprimăm suvenirile, la dracu... suvenir de copilărie are tótă lumea. Ce cređi că eu nu am? Sunt plin de ele negreșit. Cređi că eu le povestesc? Nu, Domnule, eu nu le povestesc! La țintă, mergi drept la țintă.

Isidor. Merg, domnule, acolo merg... da, étă-mé (Decis și după ce și-a șters fruntea.) Domnule, nu te-a atins nici o dată amorul cu aripa sa?

Furmidor. M'a atins, și mă mai atinge din când in când. Apoi?

Isidor. Ah, cât ești de fericit!

Furmidor. Sunt, asta-i înțeles; am noroc, hai să trecem. Dar il merit norocul, să trecem!

Isidor. Oh! Domnule... eu nu pretind a ăice... Dumneđeu im este martor...

Furmidor. (exasperat.) Dumneđeu im este martor că este la unspredece ore și un cart, că sunt aseptat la unspredece și jumătate la Champeaux pentru a dejuna, că de-ăici până acolo este cale de ăcece minute de mers, și că, prin consecință, it dau trei minute ca să sfărșesci, cu orologiul in mână.

Isidor. Ah, Dómne, Dómne... veđi cum mă brutalizezi... pe mine care am nervi atât de sensibil... mă apucă amețeli.

Furmidor. Eh, du-te de te caută a casă.

Isidor. (Clătănându-se.) Ah, Dómne!... (Cade pe un scaun.)

Furmidor. Étă-l acum să instalează!

Isidor. Cad... cad... in leșini.

Furmidor. Ah, dar, ah, dar, én spune prietine cutare...

prietine Fóiă, nu face nimic, ce mă privesce pe mine, im vei face plăcerea să te cari d'ăici, și încă mai de grabă de cât așa. Haide.

Isidor. (Venindu-și puțin in fire.) Așa dară, Domnule, nu mă recunosc.

Furmidor. Cât voi trăi.

Isidor. Eu sunt...

Furmidor. Ori ce ai voi, im este tot una.

Isidor. Sunt cassierul D-tale.

Furmidor. (Uimit.) D-ta, cassierul meu... Én nu mai spune.

Isidor. Da, Domnule, noul cassier despre care fără indoiélă ți-a vorbit asociatul D-tale, D. Basculart.

Furmidor. Ah, D-ta ești care..., Ei bine, are gust Basculart.

Isidor. Ești fórt bun, Domnule.

Furmidor. Ah, ești noul meu cassier; sunt incântat că te pot examina puțin.

Isidor. Examinează Domnule.

Furmidor. Este ciudat că-mi inchipuisem un om cu totul altul, credeam că ai o figură mai... im reprezentam turnura ceva mai puțin...

Isidor. Da așa iș face cineva idei.

Furmidor. (Inspeccionându-l de la cap până la picere.) Cine it face hainele?

Isidor. Portarul meu, Domnule.

Furmidor. De unde dracul mi a găsit Basculart această ființă. Asta nu-i un bărbat, este un verme.

Isidor. (atacat.) Verme!

Furmidor. Cât e de rău imbrăcat... ce ținută. Pantaloni mai cu sémă, pantalonii deplorabili! Fără energiă... fără caracter!...

Isidor. Așa cređi d-ta.

Furmidor. Pantaloni domnule, sunt sufletul costumului... și costumul este sufletul... nu, este chiar omul!

Isidor. Și ăeu cumpărasem eu insumi postavul.

Furmidor. In vârsta d-tale nu m'ar fi scos nimen cu asemenea pantaloni pe stradă: ce-i drept, eu aveam instincte tot elegante.

Isidor. Ah domnule d-ta ești un om fericit.

Furmidor. Fără indoiélă, dar cui am s'o mulțămesc?... voinței mele, domnule energiei mele...

Isidor. (oftând.) Ah!

Furmidor. Unde aș fi ajuns eu, decă ca d-ta aș fi avut aparința unei găini plouate?

Isidor, (blesat.) (ăină plouată!

Furmidor. Căci eu sunt fiul operilor mele, eu d-le, sunt fiul lor!

Isidor. Dar, d-nule, familia mea...

Furmidor. Nu mă intrerupe... ascultă și profită.

Isidor. Nici eu nu voiesc alta.

Furmidor. Tatăl meu, industriaș destul de indemă-

natic, cum se dice, inteligent... In fine!... tatăl meu după ce a adunat cu greu o sumă slabă de cincă spre deuce mii de franci, m'a lăsat fără de veste orfan... cu două deaci și cincă de ani.

Isidor. Etatea mea.

Furmidor. (Cu maiestate.) Tacă! Ei bine domnule, cu două-deaci și cincă de ani am moștenit, da, domnule, și mulțămăta energiei mele nealterabile, peste puțin am întreit capitalul meu cel mic... prin operațiuni inteligente.

Isidor. (Cu atențiune.) Da domnule.

Furmidor. (Cu forță.) Étă cum pôte cineva deveni unul dintre principiă financiară. Așa cum mă veđi, eu sunt unul dintre principiă financiară, domnule.

Isidor. (Förte supus.) Da domnule.

Furmidor. Semnătura mea are preț de sacă de aur și de mototole de bilete de bancă, domnule!

Isidor. Da, domnule.

Furmidor. Am tôte satisfacțiunile, tôte reușitele, și mă folosesc in mod frumos de bogățiile mele.

Isidor. Sunt sigur de acésta.

Furmidor. Și sunt generos, starea mea mi-o permite. Fac bine domnule... O damă... patronesă de mai multe opere... de binefacere, mă visitéză... din timp in timp... o femeică șarmantă... puțin cam grasă... și tot de-a-una duce cu sine un pumn de luidoră pe care îi imparte in numele meu.

Isidor. Ah, ce lucru frumos!

Furmidor. Și mă binecuvântă prin lăcașele seracilor, domnule!... Cređi că m'ar binecuvânta decă aș fi o inimă frântă ca d-ta.

Isidor. (ofensat.) Inimă frântă.

Furmidor. Un om pitulit...

Isidor. Pitulit.

Furmidor. Afă că astăđi viitorul este al ómenilor decăși, resoluți. Și cu asta am onóre a te saluta. (Să gătesce a pleca.

Isidor. (Rugându-se.) Domnule?...

Furmidor. Și mă voi ocupa cu măritișul fie-mi.

Isidor. Ah, domnule, te rog...

Furmidor. Bună séra.

Isidor. Ascultă-mă.

Furmidor. Ah, lasă-mă in pace! Étă o órá de când te ascult... ajungă.

Isidor. (plângënd.) Ah, așa, ah, eu sunt o găină plouată, o inimă frântă! Ei bine... îți voi arăta că nu se pôte călca astfel inima unui ténér bun; vei scăi indată, că sub acéstă aparință debilă... Ah, pentru a reuși trebuie să fi... trebuie să aibă audacitate. N'ai dinaintea d-tale un tarăiă briu (Ochind un ulcior cu licor, merge de-și vérsă una după alta două séu trei păhărele.) Vom vedea decă sunt o inimă frântă, un pitulat. Vom vedea, vom vedea, adică vei vedea d-ta, da, domnule, vei vedea. (Ese plângënd și förte agitat.)

Furmidor. (singur.) Ce-i asta... me amerință, cred. Ean veđi ce blăstămat!... Voi face complimente lui Bascuart pentru frumósă sa acuișițiune, incă de astăđi voi arunca pe acest dobitoec pe usă afară. Ba đeu, decă ar suferi un bărbat de importantă mea, ar avea tótă đioa asemenea proști in

spatele sale! Ba đeu!... in fine!... Apoi bine, unde am pus epistola pentru Robinet? Ah, étă-o. Ei bine, numai să-l întâlnesc pe Robinet, va avea un réu pătrar de órá... Ah, cere socoteli... îi voi da eu socoteli.

Isidor. (intrând förte cavaleresce.) D-nul Furmidor, bancher Furmidor. (Fără de a se întörce.) Étă mă, cine mă caută éráși.

Isidor. Isidor Fóiă, cassierul casei Furmidor, Bascuart et compania.

Furmidor. (Infuriat.) D-ta?... dar la dracu!

Isidor. Oh, nu striga, Domnule, nu striga, n'am timp de perdut!...

Furmidor. (rēstit.) Mi te vei căra!

Isidor. (Förte obrasnic.) Domnule, viitorul este al ómenilor obrasnică. Pôte te-ai întâlnit cu o găină plouată a cărei față sémănă cu a mea. Am omorit-o, se nu mai vorbim despre ea.

Furmidor. Ce-mă cântă d-ta?

Isidor. (Scoțënd notița sa.) Eu nu cânt, eu calculez.

Furmidor. (Puțin speriat.) Este nebun, e un căpiat.

Isidor. Domnule, am luat informațiuni asupra D-tale... fire móle, temperament sarbed, creeri turtiți.

Furmidor. (sărind.) Hai?

Isidor. Nu-ă de nici un folos a fi supérat... asta ne va lua timpul. Aș putea să te calific de inimă frântă... dar nu o fac.

Furmidor. Lucru fericit.

Isidor. Căt de proști ar fi acest soiul de ómeni, nu voiesc să-i fac de rușine.

Furmidor. Asta-i prea mult.

Isidor. Unei ființe inzestrate așa de slab, cum este chir Furmidor.

Furmidor. (La o parte.) Chir!...

Isidor. Î trebuie un conducător, un tutor. Așa dar, eu voiesc să fiu acest tutor, acest conducător, așa dar mi aduc ajutorul sciințelor mele bogate, sprijinul cunosciințelor mele aprofundate.

Furmidor. Ce đice, ce spune?

Isidor. In calitatea mea de bărbat cu totul activ, decisiv și practic, am constatat că țifra, mă înțelegă bine, este pétra de corn al societăților. (Cu entusiasmu.) Țifra, domnule, țifra!!! ar trebui să fiă unica basă a creșterei.

Furmidor. (Förte surprins.) Ah, bah.

Isidor. Tot restul (Cu dispreț.) arte de plăcere.

Furmidor. (Trăgënd cu urechea.) Veđi, veđi veđi!

Isidor. Inzestrat din cea mai crudă a mea copilăriă cu o energiă nesecabilă...

Furmidor. Ah, ce obrasnicie!

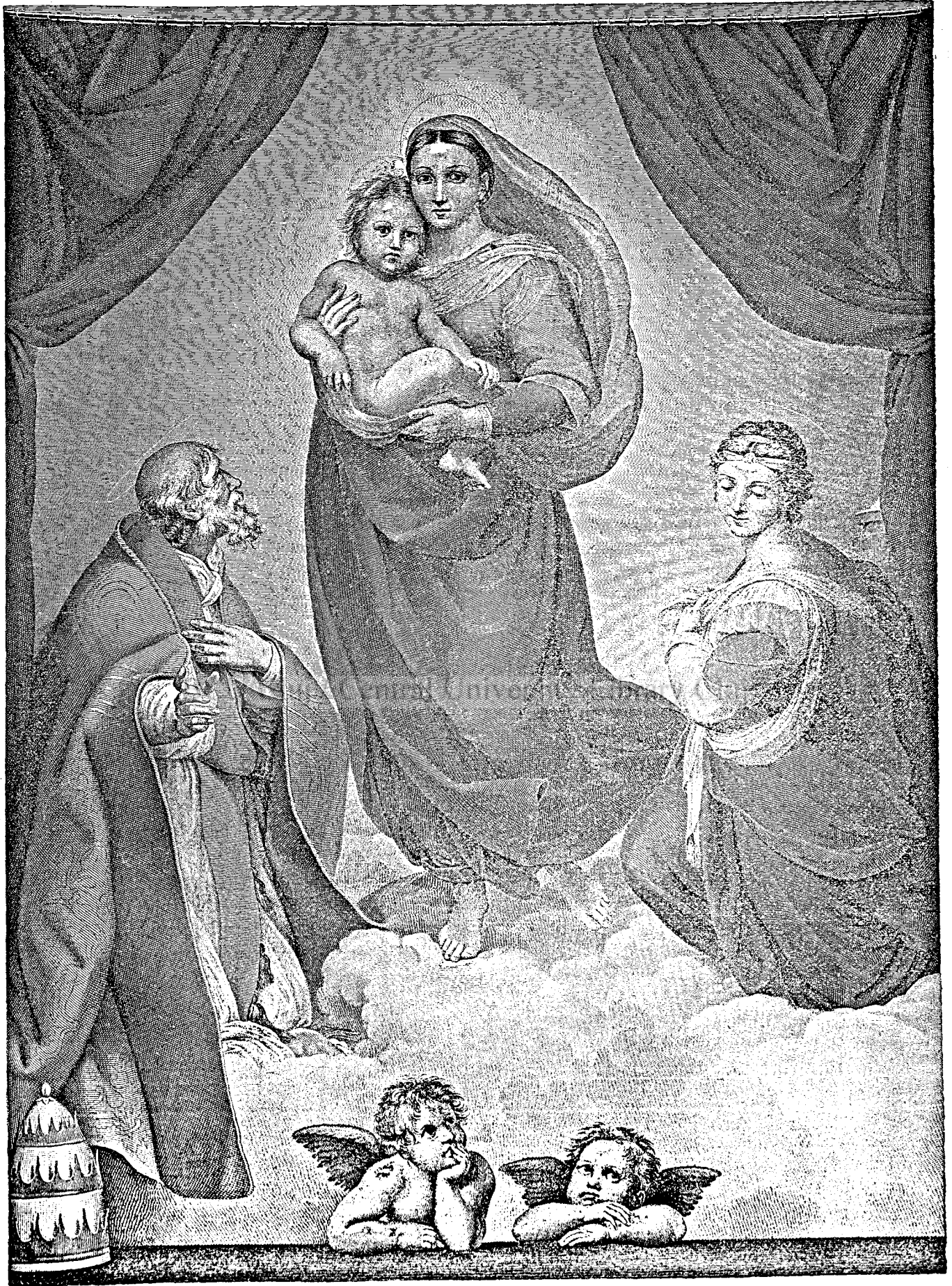
Isidor. (Urmând.) M'am devotat studiului țifrelor. Astăđi posesorul secretelor artei mele, vin a-ți supune un calcul din cei mai ingenioși.

Furmidor. (Voind să vorbescă.) Pardon ..

Isidor. Nu mă intrerupe, asta nu-mă place, mai cu sémă, când mă arunc cu tótă puterea in operațiunile mele aritmetice.

Furmidor. Adică...

Isidor. Calculul meu este unul dintre cei mai simpli;

MADONA SIXTINICĂ DE RAFAEL.

aș putea să-l complic, dar simplitatea este una din formele geniului.

Furmidor. Invoit, dar...

Isidor. Domnule, n'am nici o para! nu sunt de cât un modest cassier, al D-tale.

Furmidor. Oh! nici de cum pentru mult timp.

Isidor. In adevăr! după câteva minute asociatul d-tale.

Furmidor. (Sărind în sus.) Hai.

Isidor. Nu te cătrăni... nu-mi place când argumentez (îl împinge.)

Furmidor. (Recăzând pe jelt.) Este doboritor.

Isidor. Ță-mă la calculul meu cel simplu. La D-ta câștig șese mii de franci pe an.

Furmidor. Asta-i frumos.

Isidor. Asta-i trist.

Furmidor. Ah!

Isidor. Tac! la dracu! și nu te învârti ca o móră de cafea. (Împinge din nou pe Domnul Furmidor, care cade pe divan.)

Furmidor. (FuriOS.) Neghiobule.

Isidor. (Oprindu-l.) Ești pe divan stai acolo. Scii sē numeri.

Furmidor. Ah, este minunat.

Isidor. Nu e de tot sigur. In fine urmăză-mă, decă poți (fórte iute.) Am calculat că lucrând la D-ta și grămădind léfa mea de șese mii de franci, ce mi s'a promis pe fie-care an, după douăzeci de ani voi avea de 2 oră 6 = 12, un prim total de o sută douăzeci de mii de franci, care dá un venit, vorbind numai de interese simpli, fórte lesne de socotit, fiind-că sē compun prin o progresiune de trei sute de franci pe an, venitul cărora, đic eu, ni-ar da in nouespredece ani, perd primul an consacrat acușițiunei de șese mii de franci, basa operațiunei mele. (Adițiunând cu o extremă rapiditate.) 3—9—18—20—25—33—34—38—45—54—63—65—70—78—79—83—90 nulă și 9 la mână și 1—10—12—14—16—18—21—24—27—30—34—38—42—47—52—57,—7 și 5 la mână, un nou total de 57,000 de franci, care adaos la cel dintăi 7—5 și 2—7—1 formăză un total general de 177000 de franci, de la care venitul socotit a 5 la sută ar fi de 8,850 de franci.

Furmidor. (care incetul cu incetul s'a interesat la calcul) ce mai artă este aritmetica!

Isidor. Prima dintre tóte artele, tac! đicem dar: opt mii opt sute cincideci de franci venit.

Furmidor. Asta-i fórte gentil.

Isidor. Asta-i trist, Domnule, cu atât mai trist, fiind-că ar trebui pentru ca să nu distrag nimic in acest spațiu de timp din léfa mea, ar trebui đic, să petrec douăzeci de ani trăind din aerul timpului, un nutriment pré elementar, care de bună sémă mi-ar ruina stomacul.

Furmidor. Și inima.

Isidor. Póte și inima... dar mai întâiu stómacul... Care đic mi-ar ruina stomacul, decă n'aș fi renunțat la cea dintăia dintre combinațiunile mele, pentru a găsi o a doua, și étă care.

Furmidor. (curios.) Ah.

Isidor. Da, să suposăm că in loc de o sută doue đeci de mii de franci, grămădiți cu greu, plec cu o misă de doue milióne.

Furmidor. La naiba.

Isidor. Im este permis să operez pe o scară mai yastă, și orizonul meu mi sē lărgește.

Furmidor. Ah, orizonul D-tale.

Isidor. Să lărgește... de bună sémă. In adevăr, după patruspredece ani am patru milióne; căci fie-care capital bine administrat trebuie să sē indoiéscă in patru spredece ani prin singura forță a venitului sēu. Așa dară plec de la al cincispredecelea an și đic: urmăză-mă decă poți 4,200,000,—4,410,000,—4,630,500,—4,862,025,—5,105,126 franci 25 centime, și in fine 5,360,382 franci 56 centime, și încă o fracțiune, căci mai rămăne cinci centime de împărțit.

Furmidor. (entusiasmat.) Rămăne cinci centime!

Isidor. Ță! înțelegi Domnule, că față cu diferența rezultatelor, nu stau la indoiélă și adopt combinațiunea a doua.

Furmidor. (tărbăcit.) Adóptă?... eu nu mai înțeleg.

Isidor. Așa dară ești timpit.

Furmidor. Cum, ce fel, sunt...

Isidor. (cu vocea fórte tare și mergând spre el.) Timpit! asta-i vederat, dar să trecem inainte. Domnule am lipsă de odihnă. Óre-care excesuri de tinerețe cer de la mine o odihnă de douăzeci de ani și i le acord. In acest timp, cele doue milióne ale mele, misa mea, plasate cu inteligință, vor fi produs suma de lipsă pentru a satisface exigințelor stomacului și ale inimei, căci cu un venit de doue sute cincideci de mii de lire, poți trăi Domnule (cu forță.) poți trăi.

Furmidor. Cred și eu.

Isidor. Inse im vei đice, peste doue đeci de ani tu vei fi bătrên; nu te vei mai putea bucura de viéta ta. Greșală, Domnule, peste douăzeci de ani voi fi de patru đeci și cinci, om in tótă puterea sa, mai cu sémă, decă s'a economisat, și voiesc să mă economisesc in decursul acestor douăzeci de ani. (cu căldură.) Ah, patruđeci și cinci de ani, dar asta-i vârsta de aur Domnule.

Furmidor. (cu cochetărie.) Este etatea mea, Domnule!

Isidor. Omul ar trebui să sē nască cu patru đeci și cinci de ani; anii de mai nainte sunt pline de preocupatiuni próste; in acesti ani să află, desgustul, desilusionarea de tot felul, patru đeci și cinci de ani, asta-i, fericitul platou al viétei.

Furmidor. Platou fericit im place.

Isidor. Nu-i așa?

Furmidor. Perfect. Numai, én spune? pentru reușita combinațiunei D-tale, nu-ți lipsesce de cât misa, cum đici D-ta adică cele doue milióne.

Isidor. Eróre, le am.

Furmidor. Bah!

Isidor. Le-am luat.

Furmidor. De unde.

Isidor. Din cassă.

Furmidor. Din care cassă.

Isidor. De bună séma din cassa, la care-s cassier.

Furmidor. (Sărind în sus.) Din casa mea.

Isidor. (limiștit.) Neapărat.

Furmidor. (amețit.) Ah, brr!... Dumneđcule, viseđ. (Îș sterge fruntea.) Este nebun, én să vedem. Domnule, scumpul meu... Fóiă... Frunđă... nu mai sciu ce... én spune, d-ta glumești.

Isidor. Domnule in aritmetică nu se face nici o dată glume.

Furmidor. Dar apoi... (Să aruncă asupra lui Isidor, care-l reține.) Hoț!, tâlhar!

Isidor. (Inchidându-i gura.) Nici o strigătura, nici un gest, orî ești perdut!...

Furmidor. (nimitic.) Vrea să mă omóre. Ah! in picere, in picere, Furmidorî mor in picere. (se face țepăn.)

Isidor. Hai, hai, pune-te éráș in jos, nu-i vorba ca să faci aici pe dobitoc.

Furmidor. Pe dobitoc (cade ér pe divan.)

Isidor. (rece.) Cele doué milióne sunt in siguranță, nu le vei mai revedea. Nu striga dar de géba. Ađi diminéță când a sunat opt óre la bursă, am fost de douédecî și cincî de anî, la noué óre ți-am luat doué milióne; la đece óre baniî erau in siguranță; la unspređece óre am sunat la ușa d-tale. Restul îl scîi, dá-mî o țigară bună și du-te de adă pe comisarul polițiî.

Furmidor. (cu vocea năbușită) Ah, mișelule! hoțule! Radu Anghele, Jianule, vei putređi in temniță; đece anî, cincîspređece anî.

Isidor. Douédecî de anî, eu am socotit douédecî de anî (cu nepăsare și in reverie.) Pah, temnița câte o dată este salutară, lumea o calomniază, fără de a o cunósce bine. Pentru nebun, temniță este reflexiune; pentru serac, economiă; pentru mine bogăție, te voi accepta fumând o țigară. Ah, étă una. (Aprinde o țigară pe care a luat-o de pe masă și se intinde pe un divan.)

Furmidor. Ah, tâlharul! (Socotindu-se, la o parte.) Đeu va fi capabil să facă ce spune, adică să lasă a fi arestat, ș'apoi... cine scie, đecă nu i mai bine să-l las liber; și să pun ca să-l supravegheze; prin acest mijloc am șansa de a descoperi o dată unde a ascuns miliónele mele... așa voi face, va fi apoi destul timp, ca să-l inchid. Să-l liniscim.

Isidor. Ce rumeđi d-ta acolo, scumpul meu stăpên.

Furmidor. Scumpul sêu stăpên!... Canailă (cu vocea tare.) Scumpul meu.

Isidor. Fóiă, Isidor Fóiă.

Furmidor. (cu grafiă.) Scumpul meu, Domnule Fóiă, eșî un bandit cutezător, astă-i limpede, și totuș nu voiesc peirea d-tale. Sunt bun, eu, sunt excelent, eu; sciu că nebuniile tineretelor trebuesc ertate.

Isidor. (ridënd.) Ah, d-ta numescî asta o nebulie de tinerețe, eu mă invoiesc.

Furmidor. In fine eu cerc đecă n'ar fi vr'un mijloc pentru...

Isidor. Pentru a sci, unde am ascuns baniî d-tale.

Furmidor. (contrariat.) Ah, d-ta cređi...

Isidor. Numai din asta caudă te oprescî de a mă pune in arest.

Furmidor. (la o parte.) A gâcit!

Isidor. Ei bine! eu sunt un copil bun, și eu am să-ți ofer un mijloc.

Furmidor. Ca să-mî recapăt baniî.

Isidor. Cam așa.

Furmidor. Cum, cam așa?

Isidor. (cu ceremoniă.) Domnule, am onóre de a-ți cere mâna domnișorei ficei d-tale.

Furmidor. (infuriat.) Hai!

Isidor. De bună sémă! đecă o iau de soție, cele doué milióne devin... zestrea mea, voiesc să đic, zestrea ei.

Furmidor. Étă un aplomb... să-mî dau fata după un tilhar de rënd!

Isidor. (serios.) Domnule, te opresc de a mă insulta! eu nu sunt nici de cum... ceia ce đicî, sunt un om inteligente care are obiceiul țifrelor. Țifra și ideia, tóte-s aici. Am posedat țifra, am găsit ideia, și am formulat-o intr'un fason practic, étă totul!

Furmidor. (la o parte.) El numesce asta un fason practic.

Isidor. Peste douédecî de anî voi eși din temniță, voi fi bogat, fôrte bogat; voi avea amici, mulți amici și femei de lume, Domnule, din cea mai bună lume, vor veni să-mî cêrá mâna pentru Domnișórele lor, și d-ta vei fi perdut doué milióne, doué milióne, pe care cu puțină intelegință le ai fi putut conserva pentru familia d-tale (cu dispreț) Veđi Domnule, omul prost, asta escî d-ta! nu te pricepi la treburî. Du-te de adă gendarmî.

Furmidor. (spumegând) Ei bine, da, mă duc să aduc pe gendarmî, pe comisariî, pe brigada de siguranță. Voi pune să te lege. să te facă cobză; vei traversa pe jos, đioua in améda mare piața bursei, bulevardurile, și eu voi merge in urma ta, strigând, urlând.

Isidor. Pardon, am cu ce să-mî ofer birjă.

Furmidor. Nu vei avea nici o birjă.

Isidor. Voi avea o birjă.

Furmidor. Nu voesc, ca să aibî o birjă.

Isidor. Pe legea mea, đecă ți este așa de tare, voi merge pe jos. Oh, asta mi-e tot una; pentru D-ta voi face și acésta.

Furmidor. (Punëndu-i pumnul pe nas.) Ascéptă-mé aici mișelule, ascéptă-mé.

Isidor. Ah, pardon! am uitat să-ți dau ceva, ce te privesce.

Furmidor. Ce?

Isidor. Acésta epistolă.

Furmidor. Ce-i asta? scrisórea fie-mi. Că đeu și am timp pentru a mă ocupa de ea.

Isidor. Cetesce numai, eu nu mă grăbesc de loc.

Furmidor. Dar eu mă grăbesc, eu. (Iș ia pălăria.)

Isidor. Eu in locul d-tale, aș ceti, nu scîi, póte că-i vr'o mângăere intrénsa.

Furmidor. (cetind.) Nu voesc pe acela de bărbat pe care mi-l oferî; danséză fără tact și nici o dată n'am potut să-i bag valsul in picere. Este prost din cap până la picere; ș'apoi nu voesc să mă cheme madame Robinet. Astăđi vei primi visita unui ténér după placul meu; el îť va adresa cererea sa, și contez că o vei aproba. (Vorbind.) Ah, đeu va fi bine primit acela, n'are de cât să vină.

Isidor. A venit.

Furmidor. Când?

Isidor. 'S-cu.

Furmidor. Tu.

Isidor. Eu insuș.

Furmidor. Ei bine, étă un lucru minunat.

Isidor. Suntem inteleşî socrule.

Furmidor. Te opresc de a mă numi socru.

Isidor. (Förte politicos.) Socrule, eu valesc förte bine, étă cât in privința picerelor, și încă mai bine calculez, fiindcă te-am prins, grațiã combinațiunei mele ingeniose, căci te-am prins, socrule, étă cât in privința capului.

Furmidor. Tacă-ți gura tilharule. Unde sunt cele două milióne ale mele.

Isidor. Nu sciu.

Furmidor. Oh, decã ar mai exista tortura! Dar societatea este desarmată.

Isidor. (Scotënd o hãrtie din buzunar) Subsemnãzã-mi asta, este consimțimentul D-tale la cãsãtoria nãstrã.

Furmidor. (La o parte.) Oh, ce ideiã (Cu viociune.) Ai dreptate, amin; iț dau pe fiã-mea (Semnãzã — la o parte.) Semnãtura stórsã n'are valóre... L'am prins. (Dãnd hãrtia lui Isidor.) Eatã.

Isidor. Ce fericire. Și acum, dragã socrule, vinã la biroul meu, vei verifica cãrțile mele, cassa mea, și vei vedea cã nu-ți lipsește nici măcar o para frântã.

Furmidor. Cum așa, cele două milióne? nu era dar drept asta?

Isidor. Era numai pentru a-ți dovedi obiceiul meu cel mare de țifre.

Furmidor. Nu m'ai furat.

Isidor. Nici o datã de când trãesc.

Furmidor. (Imbrãțoșãndu-l.) Inimã onestã, nu vei avea pe fiã-mea.

Isidor. Și promisiunea ce ai iscãlit in acest moment.

Furmidor. Semnãtura stórsã n'are valóre.

Isidor. Ah, ia sãma, eu sunt mai tare de cât D-ta socrule.

Furmidor. Te opresc de a-mi dice socru.

Isidor. Bah, cã-ți sunt deja ginere.

Furmidor. Deja, dar totuș m'ai furat.

Isidor. (Luãndu-și sãma.) Voiesc sã țic, de ore ce voi fi ginerele D-tale.

Furmidor. (La o parte.) M'a ingrozit.

Isidor. Afarã decã vei prefera pe Robinet, care te va face sã dai socotelã de tutor.

Furmidor. De unde sci tu asta mõi.

Isidor. Apoi de, eu am dat acest sfat lui Robinet.

Furmidor. (La o parte.) Veđi, veđi, veđi (tare.) Așa darã nu-mi vei cere socotelile tu.

Isidor. Eu nu cer de cât pe fiã-ta.

Furmidor. Țeu, adevãrat.

Isidor. Parolã de onóre.

Furmidor. Ei bine (resolut.) Vinã sã dejunãm.

Isidor. Apoi ne vom duce sã verificãm cassa mea; și încă una, vrei sã scii opiniunea mea in acãstã privințã.

Furmidor. Spune-o. (La o parte.) Este förte inteligent.

Isidor. Un bancher ar trebui tot de-a-una sã-și ia de ginere pe cassierul sãu.

Furmidor. De ce.

Isidor. Nu ințelegi.

Furmidor. Nu.

Isidor. Nu-i prea cu minte (tare.) Decã cassierul furã cassa, baniã cel puțin nu es din familiã.

Furmidor. Asta-i drept.

Romãniã din Macedonia, Thessalia, Epir și Thracia.

Motto: Numai prin pace, prin infrãțire și prin muncã sã va putea regenera Orientul.

P. S. Aurelian.

Vãrfurile și pãlele Pindului, Olimpul, Ossa, Pelion, ba chiar Parnassul, Oeta, Cephisul, acestã romanticiã munți și coline ale Macedoniei, Thessaliei, Epirului, Elladei, sunt locuiți de un popor ce e de același sânge, de aceeași origine, de aceeași limbã cu noi, de poporul Macedo-Romãn. — Ei asupriți și persecutați in privința politicã, bisericescã și școlariã s'au respãndit și ne au dat nãue Romãnilor din Ungaria, Transilvania și Banat bãrbați ca Șaguna, Gojdu, Mocioni etc. Ungariei: pe ințeleptul Fr. Deák, pe proprietari: Ioanovicu, Georgevicu, Nicoliciu, Br. Duca etc. Budapestei: pe bancheri și comercianți: Haris, Stupa, Manno, Pometa, Duncea etc. Vienei bancheri și comercianți, ca Sina, Popp, Dumba, Curti, Spira etc. — Romãniei pe Cosacovicu, Zappa, Goga, Caragiani etc. — Greciei pe un Capo d'Istria Colletti, pe Vlachopulo (fost ministru in 1842) pe Colocotroni (numit in Grecia Vlachos-Karaiskaki), Col. Perevos, Gen. Makriani, Nichita Turcophagul, Rang, Deliany Cioga, Farmaki, Hagi Petru (numit de turci Vlach-bey), Pita, Beida, cincã frați Vlach, trei frați Ceața, doi frați Basdiței, pe popi: Dimas, Costa, Diacon (ce cu 80 de inși a luptat mai multe ore in contra a 18,000 de inși, pãnã ce in urmã fiind prins, fu tras in țepã) ș. a. toți capi insemnați in resbelul pentru independința Greciei: pe poetul Rifas Velostenli, ce a

compus marseliesa grecilor: „Δεότταίδεστων Ελλήνων“... pe Mih. Botti, legist al Greciei, pe Denis Pir, profesor la universitatea din Athena, pre invețãți Poslolova, Nafa etc. și pe alți mulți bãrbați ce au funcționat pe carierã politicã, bisericescã și școlasticã; — Turciei pre ministrul Savas pașa, ce nu de mult și a mărturisit originea sa Macedo-Romãnã, și pãte și pe alți bãrbați, ce figurãzã sub pseudo-numele de greci; — Limbisticeii și sciinței pe: Bojadgi, Cavaleotti, Hagi Cehani, Daniel, Const. Rosa, Dion. Mantuca, frați Pamperi Zupan, Darvari etc.

Acesti Romãni, ce se numesc și Ano-Vlachi, Cuțo-Vlachi și Țintari, locuesc dela Ochrida pãnã in Marea, dela Salonic pãnã la marea Adriaticã. — Ei represintã dupã Thunmann*) jumetate din poporațiunea Traciei, trei pãtrarie din locuitoriã Macedoniei și a Thessaliei, și se aflã in mare numer și in Albania. — In Grecia propriã afarã de cei din pãrțile ocupate de Greci acum de curënd pe basa tractatului dela Berlin din Thessalia și Epir sunt vro 10 mi. Sã aflã vr'o câteva insule din ei și in Balcani.

Despre numerul total al Mac. Romãnilor nu avem date

*) Johann Thunmann, ordentlichen Lehrer der Beredsamkeit und Philosophie auf der Universität zu Halle. — Untersuchungen über die Geschichte der östlichen europäischen Völker. — Leipzig 1774.

statistice, căci e de comun cunoscut, că în Turcia nu știu de statistică, ci numai aproximative îi putem evalua după diferiții scriitori, ce au călătorit ținuturile locuite de densii.

Așa Ami Boné numără aproape 600,000 de Mac. Români, dar el nu cunoscă totă întinderea elementului român, răspândit la Serres, Vodena, Monastir, în Tesalia orientală și în Albania.

Colonelul Leake găsește 500 de sate curate Mac. române, ce fac aproape 500,000 de locuitori.

Acesta ar fi un minimum.

Dar să nu uităm că aceste cifre datéză de acum o jumătate de veac; populațiunea de atunci încôce de bună sémă s'a sporit, afară de acea călătorii numiți în clasificarea lor s'au basat numai pe limbă și pe cult, însă să știe că comercianții și industriașii Mac. Români vorbesc cu preferință grecesce, ără cultul tuturor Mac. Românilor chiar și până astăzi e cel grecesc, — și așa aceia foarte ușor au putut fi înșelați de aparență.

Dacă luăm datele contimporane aflăm cu totul alte cifre. — Bolintineanu numără la 1,200,000 Mac. Români, Bălășescu, care a cutrierat toate orașele și satele locuite de densii numără 2,800,000. — Să lăsăm că cest din urmă a mărit preste măsură numărul din zel național, — dar totuși fără a greși vom poté evalua numărul lor total la: Un milion.

I.

Să specificăm cam ce părți sunt locuite de Macedo-Români și cari le sunt comunele principale.¹⁾

In Macedonia.

Totă partea vestică a Macedoniei, e separată prin o diagonală, ce s'ar trage de la Köprili până la Salonic. Cele mai populate²⁾ orașe și comune sunt:

Crușova (cu 2000 familii), Monastir séu Bitolia (2000 fam.) Nevésta (500 fam.), Magarova (400 fam.), Gopisce (400 fam.), Moloviste (400 fam.), Ochrida (200 fam.), Rësua (150 fam.), Blața (150 fam.), Belcamen (150 fam.), Hrupista (150 fam.), Prilip (120 fam.), Köprili (80 fam.), Vodena, Ostrov, Castoria, Florina, Șatista, Niaghusta, Cojani etc.*

Vlacho-Clyssura (curat rom. cu 1000 fam.) centrul comerțului între Castoria, Hrupista, Caliari, Grebeni, Cojani etc.

Serres. — Cei mai mulți Români de aici sunt grecii și partizanii încărnați a Marei-đise-idei (de a forma pe ruinele statului ture un nou imperiu bizantin). — Ei au un așanumit „Silog literar“ ce ține ședințe publice, în cari se țin discursuri și se desbat cestiuni cu privire la desvoltarea, întărirea și răspândirea grecismului între Mac. Români și Bulgari. — Ei întrețin și mai mulți tineri români și bulgari la școlile din Serres și Atena.

Vre-o câteva sate pre lângă Serres: Ramna (200 fam.) Troi (120 fam.) Giunmaia etc.

Salonic (764 fam. române și alte fam. române grece).

¹⁾ După N. Densusianu și Fred. Damé — „Les Roumains du Sud etc.“ — și articolul „Comunele romane în Dacia Aureliană“ de Apostolu Mărgărit în „Convorbiri literare Nr. 5. An. VIII. —

²⁾ Înțelegem pre poporul român. — Tote datele dintre parentese sunt după Apostolu Mărgărit, institutor român în Vlacho-Clyssura. —

— Forțe mulți dintre Români de aici fac causă comună cu Grecii.

În ținutul Moglenei séu Caragiovei la N. V. de la Salonic se află cinci comune române, fiecare cu preste 400 fam., a cărora locuitori au trecut, prin vécul al XVIII. din cauza arhierului fanariot la islamism. — În geamiă, hoguea (popa turcesc) le predică românesce. —

Se află tot în aceste părți și comune române creștine Lupnița (300 fam. se cultivă tare mătasa), Rema (150 fam.), Fermeili (120 fam.)

Prin munții Caragiovei sunt mulți români nomađi, ce erna se cobor în câmpiile Salonicului și Cassandrei. —

Nomađi de acestia sub numele de „Farșeroți“ se află prin toate părțile locuite de Mac. Români. — Ei sunt cei mai curați în limbă și costume dintre toți Mac. Români și nici nu-i mirare: ei au mai pucin de a face cu Greci, Albanesi etc. — Sunt foarte ospitalieri, franci, mândri până la fanaticism de naționalitatea lor Română, voinici și pentru amicitia și parolă și dau și viața. Hainele li țes femeile lor, ce se deosebesc de celelalte Mac.-Române prin costumul lor foarte pictoresc. — La ei se află cele mai multe cântece populare, în cari se cântă mai mult bărbățiile căpitanilor. Mulți căpitani distinși în revoluțiunea grécă, ca Giavela, Cioga, Bociari, Lamburu, Cacioni, Zerva etc. au fost Farșeroți¹⁾.

In Thessalia.

Pindul și tot teritoriul Olimpului²⁾ cu orașele și comunele: Vlacho-Livade (800 fam.), Pferi (200 fam.), Cochinoplo (300 fam.), Vlacho-Iani, Poliana, Episcopi etc.

Apoi de alungul munților orientali a Thessaliei, la Portarie (cu vr'o 200 fam.), Agia, Macrinița etc.

Între Thessalia, Macedonia și Albania pe vérfurile Pindului: Perivolii (800 fam.), Abella 300 fam.), Smexi (120 fam.), San-Marina (1500 fam.), Breaza (120 fam.), Armata, Furca etc.

In Epir și Albania.

Între Epir și Thessalia cătră răsărit și međădi dela Ianina vr'o 40 de comune curat românesce, dintre cari mai însemnate sunt: Corn séu Crania (500 fam.), Castania (500 fam.), Calariți (orașul natal a lui Colletti), Romanii, Lidiu, Aspropotan, Serac (Syrako), Gardichi, Pretuli. Pórta etc.

Apoi mai spre nord mai multe comune însemnate, ca Minciu séu Mezzovo, chiăia trecerei între Epir și Thessalia (cu vr'o 1500 fam. române), Malacaș etc.

Ținutul Zagorei — cu 44 comune, ce la capetul vécului trecut erau toate române, ăr astăzi numai 10 dintr'insele și conservă Românitatea, pe celelalte i-a succes unui calugăr grec, cu numele Cosma (ce trecea de sânt) a le greceia în anul 1780 prin amerințarea anatemei asupra celor ce cutezau să vorbescă românesce. — Române au mai ramas: Grebeniți (400 fam.), Flamburar (150 fam.), Cernesi (200 fam.), Laca (500 fam.) etc.

Între Berat și Clyssura este un șir de comune române;

²⁾ I. Caragiani în articolul: „Românii din Macedonia și poesia lor populară,“ publicat în „Convorbiri literare.“ An. II. pag. 386.

¹⁾ Le mont Olympe et l'Acarmanie par L. Henzey. Paris 1860. —

asemenea in districtele Cavaia, Elbașan și Tyrana¹⁾ (orașul Tyrana e mai eschisiv român); mai de parte in districtul Avlona (poporățiunea orașului Avlona e in mare parte română) și in districtul Musachia (in care după Bolintean²⁾ sunt vr'o 200 comune române).

Se află un numer considerabil de Români și între Anti-vari și Dulcigno (mulți dintre acestia sunt catolici-latinii).

Între Macedonia și Epir pe șirul Pindului sunt comunele românesce: Denescu (100 fam.), Gramoste (129 fam.), Nicolita etc.

Tot aici cade cam cătră apus: Moscopolu seu Voscopolu. — Acastă comună era in vécul trecut un oraș strălucit, centrul comericiului între Albania, Thessalia, Macedonia și Bosnia; ținea comericiu și cu Austria, Venetia, Marsilia etc.; avea până 'n 10,000 de case și o poporățiune curat română de preste 80.000 de suflete. — Aci s'a înființat prima tipografia in Turcia, in care s'au tipărit multe cărți bisericesce grecesce și evangelia românescă cu litere grecesce, tradusă de Par. Daniel. — Poseda o bibliotecă forte avută, avea școli insemnate (se înțelege grecesce), metropoliă cu o biserică mărətă. Avuția și strălucirea Moscopolenilor au atras însă ordele albane, cari năvăleau adesea asupra Moscopolu și o prădau și devastau, până ce pe timpul tiranului Ali-pașa dela Ianina, neaperați de nimene au fost deprădați cu totul și siliți să-și caute scăpare

și să se împrăștiă in diferite părți ale Turciei (la Bitolia, Prilipu, Küstendil, Filipopoli, Adrianopoli, Serres, Salonic, Elbașan, Tirana, Scutari, Durazzo etc.) ale Austriei, României etc. — Astăzi abia mai are vr'o 150 de familii. — Din Moscopole sunt: Br. Sina, Mocioni, Șaguna, Gojdu etc.

In Grecia.

Cantónele: Agrapha, Carpenița, Patradjic (gr. Nea-Petra), Zeitun; munții: Saromata (Oeta), Aninos, Liakura-Oros (Parnass), Cephic; in Phocida, Attica, insula Negroponte (Eubea) și in mai multe insule ale Archipelagului in apropierea Thesaliei.

In Thracia.

Pe tot șirul munților Balcani și a munților Dospați sunt răspândiți mulți Români nomași, ce erna să cobor cu turmele lor pe câmpiele Chalcidice și a le orașelor: Cavala, Orfana, Drama, Alistrat, Jenige etc. in totă întinderea părții orientale a Macedoniei și celei meridionale a Thraciei pe țărmii Archipelagului Egeu. — Unii dintre acești Români s'au aședat in comune statornice, precum este Pétra, comună curat română între Filipopoli și Uzungiova, locuită de 800 fam. române și altele între Filipopoli și Tatar-Bazardjik. — In Alistrat (lângă vechiul oraș Filipi) sunt vr'o 50 de fam. române. (Va urma.)

V A R I E T Ă Ț Î.

Altoirea.

Epidemia de vėrsat mē făcuse să cercetez din nou pe fostul meu soț de studii, pe doctorul Brėau. Totă lumea alerga să fiă vaccinată și revaccinată adică altoită și realtoită. Nu-mi convenia ca feciorul mume-mi, un tēner curățel de douedeci și noue de ani, să vină, prin această bōlă care desfigurēză pe om și-l face de ris, să vină ȓic in trista pozițiune de a servi altora de scărbă. Au nu sunt destul de elocinte aceste sprēncene desmățate, ochii inroșiți și fețele rupte? Numai Mirabeau potea să infrunte o asemenea uriciune, eu însă nu sunt încă un Mirabeau, cu tōte că mē numesc și eu advocat.

Găsii glōtă mare la medic, de tōtă etatea și de tot sexul, doici și copii. Asceptând până să-i vină fiă căruia rēndul de a fi chemat in sanctuarul doctorului, conversau cu toții, care cu vecinu-sēu, care cu vecinā-sa, care despre politică și teatru, care despre nuvelele curții și ale orașului. Din nefericire cetisem de ja in acea ȓi pe Figaro și in curēnd mē convinsei, că fiă-care recita cāte un articol din jurnalul de modă. Mai nainte lumea in Francia era spirituală, acum tōte să găsese de-a gata, chiar și spiritul. Figaro este marele furnisor al acelor omenii, care nu știu ce să spună; ȓtă un nou triumf al centralizațiunii și un nou triumf pentru omenii cei proști.

Scărbii de flecărili in jurul meu, luai una din cărțile, care stelcau pe masă. Nu alesesem tocmai cu fericire, nimerisem o colecțiune germānă: analele medicinale de Würzburg. Tocmai voiam să pun cartea la o parte când vėđui pe învălțōre titlul unui articol, care mi ațitā curiositatea. Trata despre „Altoire și pericolele ei” de Dr. Pamfilii Gegenbach, și conținea cam următōrele: Inventatorul altoirei este cel mai mare dușman al omeniei. Jenner a conturbat legea naturii, a

oprit, a falsificat, a stricat desvoltarea morală și fizică a generațiunii celei noue. Vaccinul nu este numai o otravă, care, pentru a dobindi erupțiunea necesară a variolei, ne inoculēză morhuri de o sulă de orii mai periculōse, dar este și un bold, care îi intipăresce individului un temperament strein; schimbă cu totul acțiunea inimei, a plumēnilor și a stomacului; ființa altoită nu-și mai aparține sie-și: are slăbiciunile, morburile, pasiunile, ideile individului de la care să trage vaccinul. A inocula unui om vaccinul de vacă seu de cal, va să ȓică a-l indobitoci; este veritabila crimă a bestialității.

Ce paradoxon frumos! mē gāndii in mine. Sermane Doctore Pamfilie! Dēcă ideia ta ar fi adevērată, apoi descoperirea ta ar fi mai insemnată decăt aceia a lui Jenner. Un bătrēn învățat ar fi de ajuns pentru a săvırși de odată educațiunea neamului omenesc. Civilizațiunea ar fi numai o cestiune a lancetei, fie-care medic ar potea să scrie d'asupra ușei cabinetului sēu: „aici să inoculēză vigōrea, frumșetea, înțelepciunea și virtutea”. Ar peri din lume bōlă, uriciunea, nesciința, și crima, ce triumf al vaccinului! Și cāte statue s'ar ridica in onōrea marelui Pamfilii Gegenbach, dēcă din nefericire n'ar fi pur și simplu cel mai chimeric doctor din țera paradoxelor!

Până aici sosisem in reflexiunile mele, când să strigă numărul meu. Brėau me primi cu brațele deschise.

»Tu quoque» exclamă el. (Trebuie să știți că este o nefericire a sērmanului doctor, de nu pōte vorbi trei cuvinte, fūră a grăi latinesce, de când i s'a conferit un premiu din această limbă, pe când āmbila încă la școlii). »Desbracă-te in grabă fericitul, it voi inocula limfa din brațul cel mai prōspăt și din carnea cea mai sănătōsă.

„Așa dară nu de la vacă?”

»Nu», respunse el, »eu urmez după metoda cea vechiă. Trăim într'un secol atāt de corupt, încāt nu ne putem increde nici in virtutea vacelor. Scim noi, cine i-au vaccinat? Quis custodiet ipsos custodes».

Pentru a scāpa de latinitatea lui, mē depărtai in grabă, dar Doctorul Brėau mē prinse de mână.

¹⁾ Kanitz-Conferință ethnografică ținută in ședința societății geografice din Viena din 24 Februar 1863.

²⁾ D. Bolintean — Călătorii la Români din Macedonia etc. București 1863.

»Stai iubite! Un vechiu camarad nu se părăsește în ast mod. Ean să vorbim puțin despre tine, despre familia ta «

»Și publicul de afară?«

»Pentru ce este bun, de cât pentru asteptat. Cu cât devine mai nepațient cu atât mai mult stimăză medicina. Petrecând pe aici lucrezi intru lățirea renumelui meu. Ce mai face verișoră-ta cea șarmantă?«

»Care verișoră șarmantă?«

»Ce te faci că nu știi? Ore să nu fi înțeles tu că vorbesc despre amabila fică a baronului de Villebelle?«

»De Lolo, fata mătuși-mele? Ce vrei cu ea?«

»Domnișora Laurencia este o persoană frumoasă și cu minte de optspredece ani, care ar fericii ca soție pe orî ce om de omenie, și nu-ți pot tănuu, că — «

»Uită cu totul limba latină. Ce fel! Lolo, cu sprâncenele ei arcate, cu părul ei sbrilit și cu mâinile ei cele roșie, a nebunit inima unui Hippocrate. Îț fac complimentul meu, sapientissime doctor.«

»Ean să vorbim serios,« replică el. »Tu dară n'ai intențiunii asupra Domnișorei de Villebelle? Naș voi să conturb euceririle tale și respectez dreptul rudeniei.«

»Lolo nevastă mea!« exclamă eu. »Lolo pe care am jucat-o pe genunchii mei, când era de patru seu cinci ani! Nu, Doctore, nu mă gândesc la ea, nici de cum. Ș'apoi ce să mă înșor de acum, mai este timp, până să mă ingrop.«

»Așa dară tu n'ai nimic în contra, pot să mă fac văr cu tine?«

»Nimic, dar absolut nimic, nici în contra ta nici în contra altuia. Ce mî-e mie de âst lucru!«

El im strinse mâna, eu însă-l părăsi. Nici nu sciam decă Lolo este deja fată de măritat, și decă avea aplecarea, de a lua pe un medic.

II.

Bréau im inoculase o materie atât de frumoasă, încât avui ferbințelă o di întregă. Prin această, spre cea mai mare părerea mea de reu fui reținut de la un bal, la care aș fi putut admira pe cele mai frumoșe femei din Paris. Dabia scăpasem de voia mea cea rea, când mă pomenii cu o epistolă misterioasă de la unchiu-meu; mă invita să dinez în acea di la densus, și mă ruga să viu la șese ore, pentru că ar voi să vorbescă cu mine despre nisce afaceri însemnate de familia. De bună semnă se declarase doctorul.

Presentându-mă la fața locului, unchiu-meu me trase în cabinetul seu și mî făcu un discurs lung cu tonul serbătoreșc al unui magistrat, care precumpănesce cuvintele sale. Atât înțelesei din vorbele lui, că Domnul de Villebelle s'ar simți pré puțin măgulit prin ideia de a da pe fiă-sa unui medic, dar doctorul Bréau era bogat, avea talent și, lucru care impunea mai mult unchiului meu, avea deja trei decorațiuni. »Este un om de valoare,« im dișe consilierul, măsurând frasele sale; »este dexter, ba chiar puțin intrigant, va face o carieră și va da fie-mi o situațiune demnă de numele nostru.«

»Bine dragă unchiule, foarte bine,« dișei eu, »așa dară pot să gratulez verișore-mi.«

»Răbdare,« mă intrerupse unchiu mên, »dabia suntem la introducere. Lolo nu știe încă nimic, trebuie să facă cunoscința D-lui Bréau, înainte de a se decide. Am lipsă și de tine, ca de un consăngean ce-mî ești, și cu tôte că ai așa de puțină înțelepciune totuș te pun la stînga fie-mi pentru ca s'o lași să vorbescă cu Domnul de Bréau și să-i vii intru ajutor, decă ar deveni perplexă, seu decă s'ar conteni întrevorbirea. Cu doue cuvinte, iubite amice, vei ține locul mamei pe lingă Lolo, de ore-ce nu mai trăiește această sermană femeică.

»Bine, iubite unchiule, voi face, ce voiesci.«

»Ești un ténér bun,« replică el, »și decă ai fi mai puțin ușurel de minte, decă ai avea mai puține idei revoluționare, țiaș fi procurat postul unui substitut în resortul meu.

Dar ce se facem cu un căpiat, care voiește să aibă ideile sale proprie.«

»Și afară de aceia« adaoșe cu vocea mai domolă, »am să te rog încă de ceva. Pe când s'a împărțit succesiunea moșului têu, adică moșia Villier, s'a făcut doue părți de valóre egală din câmpuri și din păduri; dar cele doue erede, mumă-ta și nevastă mea, ținură în comun locuința părintescă. Este o căsuță mică, dar Lolo ar voi să o aibă; acest cuibușor îi revóca suvenirile copilăriei ar voi să și-le păstreze. Tu, ca un copil de Paris, n'ai fost nici o dată la țeră și nu poți fi atras de o baracă din provincie. Sper decă, că nu vei refusa de a cede partea ta verișore-ți, să înțelege în contra valórei prețuite în regulă.«

»Cu orî-ce preț, ce-i voi unchiule. Să nici nu mai vorbim despre această.«

Domnul de Villebelle voia să mai replice ceva la această, dar în acel moment intră un servitor și anunță pe Domnul de Bréau. Domnul de Bréau! L'am cunoscut ca fiu de spițer și cu numele Bréau fără nici un de. Dar măritișul, după usul parisian, pare a nobilisa. Dar în fine ce mî pasă mie de numele verișorei mele. Orî o cheima de Bréau-Villebelle, orî de Villebelle-Bréau?

III.

La masă mă uitai mai bine la verișoră mea și o găsi foarte schimbată în avantajul ei. Era tot Lolo, ș'apoi pare că tot nu era ea. Din o copilă se făcuse o fată frumoasă. Păpușa dispăruse, fluturile își deschidea aripele. Mâinile Laurencei încă tot erau roșie, dar părul ei era foarte frumos negru, încadrând o față curată și severă. Întréga ei personalitate dobindise un aer de probitate și de mândrie, care străbătea la inimă. Simțeau, că în momentul de a dispune asupra mâinei sale ténere femeică se examina pe sine însăși. Să dete acestui act cu seriositatea cuviincioasă și perplexitatea ei o infrumșeșea și mai tare.

Dar cât era verișoră-mea de amabilă atât de neplăcut era amicul Bréau. Stetea cu capul plecat, dedea ochii peste cap, își punea mâna pe inimă, ofta, vorbea cu buzele ascuțite și avea lacrimi în voce. Decă amorul infrumșeșeșea pe femeică, apoi pe bărbat îl face urit. Nimic mai ridicol și mai prost de cât un ginere!

După înțelegerea noastră eu aveam să tac și mă ținu cu plăcere de această condițiune. Posomorit după cum eram, nu mă trăgea nici de cum inima, ca să joc vr'un rol în această serbare de familie.

Unchiu-meu, care ședea față cu noi, urmărea cu ochii tôte mișcările Laurencii și ale adoratorului ei. Cinci seu șese verișore, care veniseră din tôte direcțiunile orizontului, își petreceau cu vocea năbușită, și nu perdeau nici un cuvânt din cele ce spuneau doctorul și verișoră-mea. Era atât de trist ca la un prânț oficial.

Eram mut dar spre nefericirea mea nu eram și surd și astfel auđam cum amoresatul i cânta frumoșei sale acel catechism etern de platitudinî și nimicuri, care este neevitabil la asemenea casuri. Grămădea protestațiunii, preste protestațiunii, oftări peste oftări; vorbea despre inima sa, despre fericea sa, despre tandreța sa, despre sprijinul ce trebuie să dea forță slăbiciunei, despre amorul seu, despre dișe frumoșe și altele.

»Dómne sfinte« borborosi eu, »ce flecări, vai ce flecări!«

Laurencia se întórsé repede spre mine și mă privi zîmbind. Incepui să vorbesc cu dênșă, dar observai îndată că unchiul-meu se uita cu ochi mari la mine. Iute mă înturnai către verișoră-mea din drépta, întrebându-o, decă are sciri bune de la concil, Laurencia ascultă din nou la vorbele dulci ale doctorului. Vecina mea din drépta să grăbia a-mî spune despre episcopî ingrozitorî, de luda nou, de miserabil care crucifică din nou pe mântuitor. La această misericordiă creș-

tinescă, im adusei aminte, că-mi reciteză o pagină din un jurnal bisericesc. Dabia o ascultam, uritul mă apăsa, eram nemulțămît cu cei lalți și cu mine. Ce căutam eu la această masă? De bună sémă nu voiam să iau de soție pe Laurencia; nici o dată nu-mi venise această ideeă pocită. De unde-mi venia dar această voiă rea? Era gelosiă de fericirea altuia? Aveam drepturi asupra Domnișoarei de Villebelle. Nu; și totuș aș fi dat jumătatea din viața mea, decât Laurencia ar fi dat drumul doctorului cu tóte tandrețele sale cele próste.

»Și cănele grădinarului, te mai gândesci la el vere?«
dise Laurencia cătră mine.

»Ce va să dîcă această glumă?« întrebai eu cu o voce aspră încât să inroși Laurencia.

»Cum,« replică ea; »ai uitat, de Villiers și de timpul frumos de odinióră? Ce s'au făcut sêrile plăcute, unde cântai hora cănelui grădinarului, pe când noi fetițele cele mici jucam imprejur?

Farmec straniu al suvenirului! In acest moment hora im reveni in memoriă și cu ea o intrégă lume dispărută. Vedeam luncile de la Villiers, vedeam fetițele cele mici, care se invêrteau pe covorul verde, vedeam pe Lolo, cea mai frumósă și cea mai sburdalnică dintre tóte. Acum éráș vedeam, intinsă pe canapea o femeia palidă slabă, care insoțea aceste jocuri copilăresci cu un zimbet trist. Asta era a doua mea mumă, era mătușă-mea, muma Laurencii, care in mijlocul acestei vieți sgomotoșe, sê vestejea și mergea spre momént. Eu îi stergeam sudórea de pe frunte, îi țineam mânilé, ér dênșa conducea pe fiă-sa spre mine și ridicând o privire implorătoare asupra mea, dicea cătră mine: »Ernest, tu vei fi educătorul, amical, fratele ei.«

Cuvinte, sburate de vânt, suvenire, perite din inima mea. De ce im reveniră tocmai astăđi. La ce mi veniau aceste simțiri. Nu, trecutul este mort și nu'l mai pot reinsufleți. Umbra scumpă, te-am iubit din tótă inima mea, dar întórce-te cu pace in moméntul têu, n'am dreptul a te plânge.

Cufundat in aceste gânduri triste, simții de o dată o mână pe a mea. O voce plâpândă șopti incetinel: »Ernest, te mai gândesci la ea, nu ai uitat-o.«

»Laurinciă« exclamai cu atâta viociune, încât toți cei de la masă deveniseră atenți.

»Ernest« strigă unchiu-meu cu tonul unui procuror, care resimte o plăcere intru a cere de la jurați capul unui acusat, »care ți-e părerea despre acest »Porto« din 1812, ce stă dinaintea ta, ca să-l beai?

»Excelinte, delicios, fără sémân!« replicai eu ca un om, care sê descêta dintr'un vis, grăbindu-mă de a goli paharul plin, care stetea dinaintea mea.

»Iubite nepóte,« dise cu apășare Domnul de Villebelle, »sper că actele tale le examinezi mai bine, de cât vinul meu!«

»Cum așa, iubite unchiule?«

»Fîind-că nici n'ai gustat vinul pe care-l declarî de excelinte, delicios și fără sémân. Paharul ți-este încă plin.«

»Dar am bêtut tocmai in acest moment.«

»Da, un pahar mare plin cu apă!«

Toți incepură să riđă, im pare, că chiar unchiul deveni vesel. Bréau sê folosi in grabă de această ocașiune, pentru a pune in evidență spiritul sêu, el dise cu voce lingușitoare:

»Amicul meu Ernest este de scusat. Advocatul ilustru are pré multî clientî și pré multe cliente — acest din urmă cuvênt mișelul il pronunță mai tare — astfel in cât confusiunea lui nu este de cât un lucru fórte natural, când sê află in scietate de amici bunî, bună óră ca acum.«

Éráș riseră cu toții, nu sciu de ce. Doctorul încântat de succesul sêu sê întórse spre mademoasela de Villebelle, pentru a o vedea și pe ea zimbînd, dar dete numai de o privire rece reprobatóre. Restul mesei trecu in tăcere. Laurencia nu mai avu nici un cuvênt pentru adoratorul ei.

Când mă sculai de la mésză mă apropiai de o rudeniă bătrînă, dar verișóră-mea imî luă brațul.

»Condu-mă in salon« dise cu vocea tremurândă. »Ernest, mă simțesc mai vătămătă de cât D-ta; nu voi suferi nici o dată ca amicii mei să fiă luați in batjocură nici o dată, nici o dată...«

IV.

Cu tóte că spusese o flecărie, Doctorul Bréau, nu era neghiob. Resimți că apucase pe o cale retăcitată, și că trebuie să amâne pentru altă đi incercarea de a place Laurencii. Dabia să servise dară cafeaua, când doctorul cu minte sê grăbi a vorbi despre contele X, despre ducesa B; despre marchisa V. și despre toți acei bolnavi distinși, care acceptau cu nerăbdare pe salvatorul lor. Sê va grăbi, adaoșe oftând, de a le duce cea mai scumpă comóră a vieței, adică speranța. După ce-și luase điua bună cu fața mihnită de la Laurencia și după ce strinsese cu venerațiune mâna D-lui de Villebelle sê depărtă fără de a-mi dice adio, lăsându-mă cu totul încântat de acest pas. Domnul de Villebelle imî aruncă cu sprêncenele incrunțate și cu fața sbêrcită o privire grozavă și sê duse după doctor care nu era mai puțin infuriat, până 'n anticameră.

Eu mă aruncasem pe un divan, Laurencia sê puse lingă mine. Îi luai mâna fără a vorbi, și simții că această mână pe care nu-o retrase, tremura. Laurencia era palidă, ochii îi luceau a lacrimi. Mie-mi hătea inima cu violență, simțeam o bucurie și o putere in mine, de a-și fi putut să mă lupt cu tótă lumea. Étä că acum sê apropiă Domnul de Villebelle cu pași mészurați, sê puse dinaintea mea, și incruciaș brațele. Laurencia mă privi și nu-și retrase mâna.

»Domnule nepóte«, inceptu magistratul, »sci că purtarea Domnieitale de astă sêrá in locuința mea este un adevêrat scandal, și că din partea Domnieitale n'ăș fi acceptat un asemenea lucru.

»Stimate unchiule«, respunsei cu răcélă, »am meditat asupra propozițiunei D-tale de odinióră; nu pot să-ți cedez căsuța din Villiers.«

»Ît calcî dară cuvêntul?«

»Nu, iubite unchiule, sunt dispus acum mai mult de cât orî-când, să-mi țin cuvêntul. Laurencia doresce această căsuță, și-să o aibă.«

»Nu înțeleg această enigmă« respunse Domnul de Villebelle, mușcându-și buzele.

»Nici o enigmă, unchiule; decât Laurencia este invoită, póte, până să nu trecă o lună, să fiă stăpênă in această căsuță. Totul ce cer, este ca pe mine să nu mă isgonescă de acolo.«

»Ai nebunit?« exclamă Domnul de Villebelle.

»Da, unchiule, sunt cel mai nebun, sêu cel mai fericit dintre ómenî. Vorbesc, spune Laurenciă, decide sórtea mea. Voiesci să mă aibî de soț.«

In loc de a răspunde, Laurencia erupse in lacrimi, sê aruncă asupra peptului tată-sêu, și-l îmbrătoșă cu foc.

»Nefericito« dise acesta, »tu dară iubesci pe acest om réu. N'ai potut să-mi-o spui mai de vreme.«

»Dară tată dragă,« respunse Laurencia zimbînd cu lacrimi, »poteam eu să fug după el; numai in acest moment mi-a făcut onórea, de a mi cere mâna.«

V.

Astăđi sunt trei lunî și patru đile de când suntem cununați. Éri, spre părerea mea de réu am părăsit Villiers; am fost atât de fericiti in această vechiă casă populată de suveniri. Să dice, că la Paris ar fi nins și că érna ar fi fost de o durată neobiénuită: noi n'am avut parte de aceste, cel puțin n'am simțit nimic. Sórele luca in asilul nostru țêrănesc, și afară de acesta cât de bine ședî sêra lângă cămin, eu soția-ți pe care o iubesci. Nu pot înțelegé cum mai pot fi ómenî, care nu sê însóră. Nefericiti de ei, nu sciu ce va să dîcă amorul unei femei oneste.

Prîma persónă pe care o întâlnii pe stradă când eși era sêrmanul doctor Bréau. Voiam să-l ocolesc, pentru a nu-l

sdrobi prin fericirea mea, el însă veni de-a-dreptul cătră mine, mă salută zimbînd cu brațele întinse.

»Iubite amice,« țise el, »sunt foarte vesel de a te vedea. Nu sunt supărat pe tine. Nu era greșala ta, eu însă, pentru un vis perdut am primit în schimb descoperirea cea mai mare a timpului modern. Știința cere atari jertfe, noi suntem martirii adevărului.«

»Ce-mi cânti tu mie doctore?«

»Sermăne, tu în adevăr nu poți înțelege. Nu poți găci că nefericirea mea și fericirea ta sunt numai opera mea; durere, n'o sciam nici eu, când ai venit la mine.

»Ei bine frate, slobode găcitură ta și sfîrșesce gluma!«

»Ah iubite, ce bine ar fi fost, decă aș fi cetit mai nainte un articol al doctorului Pamfiliiu de Gegenbach.«

»Eu unul Pam cetit.«

»Unde, nefericitule.«

»La tine, pe când asceptam în anticameră. Analele medicinale de la Würzburg steteau pe masă. Chiar eu am însemnat pasagiul indoind foia respectivă din carte.«

»Fatal, fatal!« exclamă el. »Așa dară înțelegi cu desăvîrșire.«

»Din contră, nu înțeleg nimic.«

»Firesce; fiindcă nu știu că materia cu care te-am altoit, am luat-o de la un ôre care braț.«

»De la care braț?«

»De la brațul Domnișoarei de Villebelle, soției tale de acum.«

»Ah, acum totul este explicat!« țisei eu zimbînd: »sêrmăne Bréau, așa dară tu însuș ai fost acela, care m'ai ales. — De minune, s'ar putea face o comedă din acêsta.«

Încă nu sê stersese zimbêțul de pe buzele mele, când im veni un gând straniu. Mă luară nisce fiori reci de la cap, până la picere.

»Doctore, țisei eu, îț bați joc de mine, îț resbuni asupra mea?«

»Nici o dată n'am fost mai serios,« replică el; »prepar un tractat pentru academiă.«

»Ei bine doctore, decă altoirea este în adevăr în stare de a produce atari revoluțiuni, scapă-mă de o indoielă; numai pentru mine ai întrebuintat acea materiă.«

»Nu« răspuse el cu un zimbet satanic. »am mai altoit cu ea încă șese persoane june.«

»Cine-s?« exclamă eu. »Nu sufer pe nici un rival. — Spune-mi numele, amice, pentru Dumnețeu, numele lor?«

»Liniștește-te,« țise el, »cel mai în vîrstă dintre cei altoiți, era de șese septemăni, dar aibi grijă peste douedeci de ani!«

VI.

Reintorcându-mă a casă n'avui alt lucru mai grabnic de făcut de cât de a povesti nevesti-mi istoria despre descoperirea doctorului Bréau. Nu obișnuiesc de a avea secrete dinaintea Laurencii, și asta m'i prinde bine. Ea și rise de mine, și îmbrătoșându-mă, im repetă că, doctorul Pamfiliiu ar fi un neghiob, êr doctorul Bréau un alt neghiob, și că ea ar mai cunoșce încă pe un al treilea neghiob, cu nimic mai bun de cât ceilalți doi. Eu am ris; sunt tot de-a-una de opiniunea nevestei mele.

Lucru foarte natural, căci are tot de-a-una dreptate. Vorbirăm êrăș despre Villiers și despre proiectele nôstre pentru proximele vacanțe. De o dată ea sê pâlî.

»Ce ai scumpa mea?« întrebai cu prințînd-o de taliă. »Suferei de ceva?«

Privi la mine cu un zimbet lesne de talmăcit, cu un zimbet, în care mi se oglindesce un eden întreg, căci mi-a descoperit prin el o taină dulce, pe care o păstrez pentru mine. Dar tot una, ceia ce mi-a spus doctorul Bréau este destul de curios, și presupunerile doctorului Pamfiliiu me pun în grôze, și — decă va fi o fetiță, cu care voi fi dăruiț, o voi altoi de la mine însum.

Edouard Laboulaye.

Femeia în gospodărie.

»Poteți fi incredințați« țice un celebru profesor german, că nu din rea voință sê feresc astăzi tineri de căsătorie, din contră cei mai mulți supôrtă celibatul cu neplăcere: până devine o deprindere tristă; chiar holteii cei mai tomnatici declar în momentele lor slabe, cum că după părerea lor din erore n'a nimerit în paradisul pămêntean. Intre țece tineri, care rîvnesc la căsătorie de bună sémă vei găsi noue însi plângându-se astfel: »da, decă aș găsi o nevestă cultă și amabilă, care s'ar deprinde cu împrejurările mele;« asta nu vrea să țică alt nimic de cât: »Am lipsă de o soție, care sub tôte împrejurările să lucreze în casă cu un prisos; im trebuie o soție, care să nu privească căsătoria drept un institut de pensionare unilaterală, ci ca o întreprindere productivă, — o asigurare reciprocă de viêtă și de muncă, basată pe iubire și pe stimă.« A lucra în casă sub tôte împrejurările cu un prisos va să țică cu alte cuvinte: a nu sê sfiu de nici o muncă casnică, nici de aceia unei servitôre. Asta i pozițiunea economică în multe gospodării de familii culte față cu scumpirea progresivă a nutrimentului și a serviciului strein. Și care împreună cu mine recunoșce, că orî ce muncă onestă nobilitéază pe om, acela în țisa pozițiune nu va vedea nimic infricoșat — este urmarea firéscă a lătirei culturai și a buneii stării printre straturile poporului, și ne-am înșela, decă am crede, că circumstările nu s'or desvolta din cât merge mai mult în direcțiunea domnitôre.«

Aceste idei pot pré bine sta lingă cea mai înaltă stimă dinaintea sexului femeiesc. N'avem de cât să prețuim just munca din gospodărie, și să ne gândim la lucrările, ostenelele și grijile nenumărate a stăpêneii, a mumei și a ficei, care dă mân âde ajutor. »In adevăr«, țice autorul nostru, »decă în bugetul familiei nu vom considera nici de cum aceste lucrări, atunci acest buget sê va încheia tot de-a-una nu cu un prisos, ci cu un deficit. Asta însă nu-i permis să fiă. O stăpênă a cărei activitate sê încheia în adevăr cu un deficit nu merită de a fi stăpênă. Căci orî-ce muncă reală trebuie să aducă mai mult de cât spesele, de sê va putea séu nu, exprima productul în bani.«

»Nicăiurea nu să vede acêsta mai bine de cât la munca pusă întru creșterea casnică a copiilor și la spesele de școlă și a meșurilor de învățămênt — aici avem o cassă de economie viă cu o rentă nemărginită în viitor.

»Să nu considerăm decî gospodăria ca o administrațiune care numai consumă, ca o așa țisă administrațiune suplimentară, ci ca un capital productiv.«

»Pentru a fi o bună stăpênă de casă, trebuie să fi învățat mai întâi arta împărțalei lucrărilor și arta ordinei. Sunt femei care muncesc de diminêță și până sêră, și totuș nu sfîrșesc nimic, séu cum țicem noi n'au spor. Să țice că bărbații să mulțămesc cu frumșețea și încă mai mult cu avuția unei femei. Da, așa-i, însă numai până atunci, până sunt fermecați. până fac curte, înainte de cununie, și vre-o lună doue după cununie. Viêța omenéscă însă nu constă numai din cultul frumosului, și chiar decă ar sta, nimic nu pierde mai de grabă de cât frumșețea juneței femeiesci, êr cât despre avuție, sacul cel mai plin și cel mai mare, are un fund, de care nimic nu dă mai curênd de cât o gospodărie réu administrată.

»Decă ar avea să sufere numai cele doue sînte, el și cu ea, sub farmecul amorului, réul n'ar fi atât de mare: dar mai vin copii, care trebuiesc crescuți, apoi sunt servitori, care trebuiesc exercitați în artele casei. Veți înțelege dară, decă noi bărbații, nu luăm parte la plângerile despre fiice neascultătore și despre servitôre rele.«

Tôtă împărțela de lucru nu presupune numai un prospect general asupra întregului ei și o cunoșcință exactă a părților singuratic. Fetele trebuiesc dar învățate la gospodărie, fără distingere întru pozițiunea ei socială viitôre. Nu există

pe întregul pământ ceva mai onorific, mai minunat, de cât o femeie cultă, înțeleptă, așezată, care s'a lăpădat de toate județele și vanitățile ridicole ale sexului ei, la care poți să-ți vezi pe față, că judecăței juste este gata de a face să succedă faptul just. Asemenea femei sunt un adevărat har, nu numai pentru îngustul cerc al familiei, ci pentru cercuri mai largi.

Să mai vorbim noi, aici înastă foaie, adică în o foaie românească, despre comptabilitatea în gospodărie pe care autorul nostru-l numește pétra ei terminătoare. Noi, care scim de bine, cât este de desconsiderată comptabilitatea de cea mai mare parte chiar a bărbaților nostri, dar cu cât mai mult din partea drăgălașelor noastre fetițe. Comptabilitate în gospodărie! Da, căci în afaceri de bani, ȳice némtul, incetéză nepăsarea. În gospodăriile noastre însă nepăsarea pare a începe tocmai cu afacerile de bani, pentru a conduce apoi la nisce scene, ȳeu destul de neplăcute. Dar iubitele noastre românețe, să nu se sparie de acésta comptabilitate căci nu-i atât de grea precum par a crede dênsele, însă érăș nici nu constă în simpla însemnare a speselor, precum am véđut, că au început a face unele din menagerile noastre mai harnice. Comptabilitatea casnică trebuie să prevéđă toate speșele, pentru a nu perde ecuilibrul între recete și între debursări. Și comptabilitatea casnică ar trebui să lucreze cu conturi, însă să fim bine înțeleși cu conturi de comptabilitate, și nici de cum cu conturi de la modiste și de la băcani. Câte speșe s'ar economisa decă stăpêna casei ar sci tot-dea-una de exemplu cât a costat susținerea locuinții, a mobililor, îmbrăcăminte, încălȳirea, mâncarea, medicamentele, salubritatea. Ér pentru a sci acésta, ar trebui să-și însemneze fie care debursare la cuviinciosul titlu séu cont, și apoi la sfêrșitul anului să adune sumele diferite și să mediteze puțin asupra facitului lor.

Credem că n'am mers pré departe cu observările noastre, și mai cu sémă că n'am cerut nici un lucru neputincios nici nefolositor séu de prisos de la femeile noastre. După experințele noastre, căsătoriile cele mai fericite, traiul conjugal cel mai bun să găsesc pe la germani. Acestia însă de mult au început a da ficelilor lor instrucțiune și din comptabilitate. Chiar aici la noi, care suntem depărtați de centrele civilizațiunii germane, fetițele în școlile lor germane învață comptabilitatea.

(Fata din Sălisce.) Portul poporului român, precum se știe diferă atât la bărbați cât și la femei, după deosebitele ținuturi, în care locuiesc. Alta este d. e. îmbrăcăminte munteanului, alta a câmpianului, alta este a năsăudeanului, a săbeșanului, a săceleanului, alta a bănățanului și așa mai departe. Mai ales în frumșeța portului femeesc un ținut se întrece cu altul.

Ilustrațiunea de pe pagina 287 a numărului de față, ne prezintă o fată română în costum de sălisciană. Sălisceea este o comună română mare din apropierea Sibiului. Are pretură, judecătoria singulară, este reședința scaunului protoepiscopal are o școală frumoasă cu patru clase normale, o reuniune de meseriași și prima societate română de pompieri. Poporul de aici se află relative în stare materială foarte bună.

Poporul săliscenilor se caracterizează prin simplitatea lui cu toate acestea este grațios și pitoresc, și stă în consonanță cu frumșeța femeilor din Sălisce, care este proverbială.

Pe cap poartă sălisciana o învălitoare, decă o putem numi așa, pentru că n'au destinațiunea de a învăli capul, fiind numai animată tocmai ca și la italiene. Acésta gâtela se numește șovănel este albă transparentă și e legată sub cefă cochec într'un nod. Sub șovănel se poartă o năframă de lână séu de mătase. Fetele și nevestele tinere poartă numai învălitoare fină, numită în cazul acesta pachiol. Cămêșă albă ca néua este de giolgin fin, pe piept cu crețe foarte largi. Gulerul de lățimea unui deget, e cusut din metasă. Mâncile sunt asemenea lungi și foarte largi și dealungul înfrumșețate cu o bortătură de mătase, adică, de diferite figuri. La piept

poartă săliscenele mai multe șiruri de mărgele (de sticlă, ori imitațiune de corale) séu o salbă de monete de aur ori de argint. Bani de pe piept, fineța giolgiului de cămêșă precum și mâncile largi, ne spun că posesora lor se ține de clasa mai avută. Peste cămêșă se poartă un pieptar alb, fără mânci, din piele de miel, jur împrejur înfrumșețat cu flori cusute din mătase. Mijlocul de comun este încins cu băeri de lână, colorate, cari țin tot odată șurțele, la spate sunt inodate, ér capetele lor atárnă la vale. Batista (sudarul), care se vede atárnând d'o parte, este împodobită pe la cornuri cu diferite flori cusute după fantasia proprietarei. De la brâu, dinainte și dindărét, atárnă două șurțe negre, cu lustru d'o materie de lână suptire séu de cașemir, astmod, încât de ambele laturi se vede cămêșă cea albă. Șurțele sunt negre de tot și au în partea de dedesupt una séu două vergi albe, cusute în mêtase, de regulă figuri în diferite colori; cel dinainte are un rënd de ciucuri de mătase (franse.)

Săliscenele cu deosebire, sunt atât de grațioșe în acest costum, în cât pe drept li s'a dus vestea preste noue țeri. Turistii, cari trec prin Sibiul, și le permite timpul, nu se depărteză, până nu cercetéză Sălisceea cu frumôșele ei. Este drept că săliscenele țin mult la curățenia și esteriorul lor, care le cultivă cu multă grijă. Timp au de ajuns, pentru-că bărbații, cea mai mare parte sunt proprietari de oi și petrec cu anii prin România, Russia și prin Turcia, ér dênsele rămân singure acasă. Sorele încă nu le pârlesce pentru-că lucru de câmp nu au. Ocupățiunea principală le este torsul și țesutul lânii. La petrecerile lor se jócă »Romana« și »Cadrilul« cu aceeași grație și precisiune ca și la balurile de prin cetăți. Lectore, cercetând Sălisceea te asigur, că vei fi mulțămît. Acolo vei afla o comună românească model, vei afla petreceri, ospitalitate și, ce e mai mult îți poți imagina portul vechiei Rome păstrat de fata sălisciană. P.-P.

(Madona sixtinică.) În noțiunile noastre de estetică am menționat despre acest cap de operă al nemuritorului Rafael. Êta pasagiul privitor la acésta.

Numerôșele madone ale lui Rafael se disting prin dulceta cea mai curată și prin expresiunea când a fecioriei celei mai afabile, când a demnității materne; a făcut ca vr'o cincî decî de madone în viața sa. Coróna dintre toate, fără contradicere este madona sixtinică, din capul locului tabloul de altar al bisericii S. Sisto la Piacenza, acum mărgăritarul galeriei de la Dresda. Este unică prin maestratea sublimă exprimată în fața modonei, așa precum corespunde ideii unei regine ceresci și mumei mântuitorului, împreună cu expresiunea candorei și a devoțiunii de fecioră pământénă, care în deplină strălucire a luminei ceresci și inconjurată de cetele ingeresci cântând lauda ei, nu știe, cum a ajuns la atâta glorie. Cu aceiaș concepțiune genială a reprezentat Rafael pe pruncul Isus în grația și ușurința sa de copil, dar fără neglijență copilărească, ci din contră cu o serioșitate și cu un spirit în fața sa, ca și când sufletul séu ar fi deja mișcat de ideia mântuirii neamului omenesc. Sântul Sixto ingenunchiă cu căldură și credință nemărginită, ca să se róghe, el supremul păstor pentru turma credincioșilor, el țintește, sigur de împlinire, ochii séi asupra venirii ceresci, ér sânta Barbara, ca și când ar fi perdut vederea prin strălucirea cerescă, plecă ochii în jos cu o sfielă feciorască, pare a căta spre pământ pentru a anunța omenimeii pline de acceptare, apropierea fericirii, de a cărei prezență se simte atât de fericită. Perdelele date înapoi, care mărginesc imaginea de ambele părți, contribuiesc la misterioșitatea imaginii, ér cei doi ingerași, care se rózimă cu grația pe o balustradă ușurică, încheiă tabloul foarte frumos.

Acest op de artă ni mai arată și o excepțiune de la legile perspectivei. Rafael a luat aici un punct de vedere ideal, așa încât spectatorului i se presintă toate figurile din acésta pictură, atât cele care sunt situate mai sus cât și acele care sunt puse mai afund, ca și când ar sta față cu el. Și

anume Rafael in Madona sixtinică n'a reprezentat pe mama cu copilul nici de cum prescurtată, cu toate că plutesce dasupra nuorilor, care stau tocmai dinaintea privitorului.

Cetitorul acestor rënduri va face bine, decă va mai contempla încă odată ilustrațiunea noastră de pe pagina 295 ceia ce nu va contribui intru puțin la formarea gustului său, și-l va deprinde a recunoște mai lesne, ceia ce este adevărat frumos și demn de privit. Er când va avea vr'o dată ocaziune de a vedea originalul, atunci va putea gusta cu pricepere și prin urmare cu mai multă plăcere frumsețele lui adevărat clasice.

(Concertul D-lui Porumbescu.) La 27 l. tr. după cum se anunțase s'a ținut in reduta cetății concertul d-lui prof. Porumbescu.

Public atât de numeros și ales din loc și dimprejur nu ne aducem aminte să se fi intrunit de mult ca in sera memorată. Sala de concert era așa de ocupată, in cât mulți au trebuit să se reintorcă, neavând loc. Dovadă eclatantă de simpatia generală de care se bucură zelosul nostru compositor.

Concertul incepu cu marșul vioiu intitulat „La Carpați,” după care urmă uvertura la opereta „Craiu nou,” pe care o cunoșcem mai de mult și care ne amintesc erăși totă frumseța maiestrosei compoziții a operetei „Craiu nou.” — Valsul „Fantome” cu motive romănesci a fost o lucrare destul de serioasă și puteam observa diferența intre acesta și multe altele de generul lui. scrise numai cu scopul de a pune piciorole in mișcare. Cântecul »Ah suflere» și Hora »Prahova» au fost și trebuiau să fie repetate.

Partea a doua incepù cu „Rapsodia română» unica piesă de felul acesta in musica română; ea ar merita să fiă apreciată de un specialist și cunoscător de musică, ca să i să credă ce pôte face din musica română, ce preț are musica română in mâna unui compositor destu, ce pôte acestea să producă din frumosele și prețioșele motive ale lirei romănesci. Am rămas uimiți! Nu sciam ce să admirăm mai mult: arta compoziției, fina și adenc pătrunsa orchestrare, seu executarea briliantă. Am rămas incantați și, in internul nostru ne-am format convingerea, că decă și musica noastră a apucat pe o cale atât de solidă și sănătoasă, in scurt timp o să vie și pentru ea momentul când va fi aprețuită și din partea străinilor, după cum se cuvine.

„Rapsodia română» de d-nul Porumbescu pôte sta cu dreptul pe o treptă cu rapsodia ungară de Liszt.

Drăgălașa gavotă »Reine Elisabethe,» armonioșele quartete de cornuri: „Te-ai dus» și „Mugur mugurel,» precum și »Catincuța» au fost piese pline de valoare musicală și demne de ori ce repertoar serios.

Concertul se fini cu »un potpourri național» arangiat cu rară dexteritate și artă; arietele plăcute și melodișe curgeau atât de natural și armonic una din alta, încat intregul potpourri a fost ascultat până la fine cu mare incordare și atențiune, cu toate că timpul inaintase binișor; când rësunară pătrundătoarele acorde din „Deșteptă-te române» publicul nu se mai putù reține, ci erupse in salve de aplause, cari se potentară fără intrerumpere și la fine, când se auđi entusiasmatorul marș „La frontieră» sala ferbea de aplause ca un orcan... concertantele a fost chiămat de repețiite ori pe scenă — și intimpinat cu frenetice urări de „bravo.» Piesa a trebuit să se repeteze.

Felicităm pe iubitul nostru compositor pentru succesul briliant ce a obținut cu tot dreptul, i-i suntem recunoscători pentru plăcutele momente de distragere ce ne-a cauzat și, dec' ar fi să mai adaugem ceva, este: să-l asigurăm, că decă cu frumosul seu talent va cultiva și pe viitor musica națională cu acelaș zel, inima română tot de-a-una va fi cu d-sa și cu toții vom fi mândrii de densusl.

X.

(Societățile și jurnalistică.) Jurnalistica noastră, după cum o scim cu toții este avisată la un număr destul de restrins de cetitori, ar avea deci tot dreptul ca să ascepte, că cel puțin

aceia, cari recunosc folosul ei, care doresc a-și găsi instruire și delectare prin ea, să mediteze la mijloce ca să contribuască și ei intru susținerea foilor noastre.

Ce să intimplă însă?

Diferitele societăți de cultură, dar mai ales societățile de lectură, formate cu scopul de a promova sciința și literatura, asceptă toate, unele chiar cere, ca să li să trimită foile fără plată, și mai toate redacțiunile se grăbesc a coresponde acestei asceptări, acestei cereri. Fôrte bine, cât pentru redacțiunile, care dispun seu de un fond de bani, seu de un fond de abonați plătitori, insă numărul acestora este fôrte restrins, noi cel puțin nu ne aflăm in această plăcută pozițiune, și totuș, pentru a nu părea potrivnică scopurilor urmărite de dișele societăți ni impunem jerfa și li trimitem foia noastră fără plată. Această jertfă devine pe ți ce merge mai grea, căci societățile se sporesc și cu ele se sporesc și exemplarele gratuite. Juna noastră intreprindere de exemplu nu primesce pentru o terțialitate din numării expediați, nici o plată, nici măcar portul de poștă. O asemenea stare a lucrurilor este fôrte desavantagișă pentru literatura noastră jurnalistică, și ar fi fôrte bine, decă s'ar găsi cât mai curând vr'un leac la acest rêu.

Noue ni se pare că societăților, compuse din mai mulți membrii, nu li-ar cădea atât de greu de a-și procura fondurile necesare pentru plata foilor, fiă chiar prin colecte pe la nemembrii, pre cât ni cade cu greu noue redactorilor, care suntem numai persoane singuratice, de a purta sarcina unui număr atât de mare de exemplare gratuite.

Recomandăm această cestiune atențiunei onor. nostri confrăți, societăților noastre, și tuturor omenilor de bine, care se interesază de progresul literaturii române.

Literatură.

Regule de bon-ton de Cornel Popu Pecurariu. Blașu 1882 8° mic 48 pagine. Prețul este 20 cruceri. Drept recomandare extragem un capitu din această scriere fôrte instructivă, intitulată

Dómna casei.

Societatea omenescă, cercurile culte scusă adese ori pe un bărbat seu o fêtă tineră, când calcă mai ușor legile etichetei. Această scusă la o fêtă tineră se face sub pretext de neexperință seu tinereță. Pe dómna casei nimen nu o scusă, căci ea e sufletul familiei, prin purtarea ei se reflectază purtarea familiei sale.

Lipsind muierei tactul cuviincios, insuși bărbatul ei incepe de a nu o mai stima, er nestima duce cu securitate la recirea iubirei. De multe ori vërsă soția lacrimi pentru amorul perdut al bărbatului ei, și ea sërmana nu scie, că cauza la recirea iubirei bărbatului este disordinea ei propriă in portare și alte afaceri. Së cere, ca dómna casei să țină in toate lucrurile casnice ordine strictă, nu numai pre timpul când asțeptă visite, ci tot-dea-una; acest lucru insă trebuie făcut așa, cât să nu supere pe bărbat. — Muerea va detrage dela vederea bărbatului ei și ocupațiunea sa cu toaleta; toate acestea să rămână un secret pentru bărbat, să se facă pe nesimțite și neobservate de nime

O odaia pôte fi plăcută și atunci, când e mobilată cu mobile vechi — insă nesticite — numai să fie arangiate cu gust și simetrie. Cadrele și fotografiile persónelor iubite le atărnam pre pãreții salei de mâncare, er nu in salon. Locul biletelor de visită este sala seu odaia primă de intrat, er unde este și un salon de primire biletele de visită să păstrează in această pre o tassă de bilete. Locul bibliotecii de casă încă nu este in salonul de oșpeți. A infrumșeta ranele oginđilor, icónelor etc. cu bilete și alte asemenea e urit. Dómna de casă să fiă tot-dea-una curat imbrăcată; o estravaganță mică in imbrăcăminte e mai de recomandat, de cât o neingrijire disgustătoare, fiind că se pôte intempla, ca bărbatul pre neștiute

să capete visite, fiă chiar și in afaceri private, și i-ar părea bine, ca nevasta sa să fiă curată și frumusețea îmbrăcată, căci și la lucrul casnic poate o muiere să-și păstreze eleganța, cea ce nu este lăcș, ci curățenie; e urit, când in casuri de acestea și din atarî cauze dómna casei e silită să se ascundă la intrarea străinului, séu când chiămată de bărbatul séu nu se poate presenta îndată, ci întârziând, i se observă disordinea. Când un străin cerceteză pre bărbat in afaceri, dómna casei va face bine, ca — deși nu cu recelă — se nu-i dee o deosebită atențiune, ca atunci când visita dătoresce familiei in semn de curtenia.

Orî ce om cult se va feri de a dojeni pre servitorî séu alte persoane familiare in prezenta străinilor, și decă dojenesc se folosescă cuvinte frumoșe. Personalul servitor trebuie dedat așa, încât, când avem óspeți, și careva dintre servitorî are cu noi ceva, decă intră in casă se nu ne conturbe séu neintrerumpă, ci se aștepte, până ce i vom vorbi, ér strigându-i i vom învêța se ni răspundă cu „poftescă“ séu „domnule!“, „Dómna!“.

Copii și servitorî trebuie învățați, ca la cea mai însemnată privire, séu la cel mai mic semn se pricipă, ce voim a li dice. Cătră persoanele mai înalte și străine ne adresăm cu numele p. e. „Domnule Popescu!“ „Domnișórá Bujoreanu!“ Dómnei de casă i compete cu ocaziunea vizitelor locul pe sofă, și acest loc îl concede numai damelor măritate séu persónelor de o etate respectabilă. De șede o fétă tineră pe sofă, atunci ea părăsesce acest loc îndată, ce intră in casă o damă măritată, fiă acésta și amica ei. Dama casei se va feri a molesta pre vizitanți prin prezenta copiilor. Pe copii, cari vin cu óspeți la noi, i traciăm cu afabilitatea aducându-ni aminte. că multe mame se simt mai tare ofensate prin neafabila tractare a copiilor lor, de cât prin recelă dovedită față de ele ineseși.

In o casă se pot întâlni óspeți séu visite de nature diferite și pentru diverse afaceri, decă datorința dómnei de casă e, ca se începă și să întrețină o conversare de un interes general. Cu ocaziunea vizitelor, ce ni se fac înainte amedei, se imbia recoritóre, inșe numai când e căldură mare afară, și nici când nu trebuie se întrebăm: decă acésta séu acea e cu plăcere. Când ni se întâmplă se avem mai multe visite de o dată, dómna casei nu va petrece la eșire pre nici unul — fie acesta in orî ce pusețiune înaltă — decât numai până in ușa salonului, și éráși se cuvine, ca domnul casei se petrecă pre o damă, care se depărtéază, până la scară séu și până la căruța, ce o așteptă. O fétă tineră merge asemenea până la scara de scoborit, când e vorba de a petrece pre o damă și in lăuntru mai sunt óspeți, ér pre un bărbat nu-l va petrece nici când mai departe de ușa salonului, séu in împrejurări mai restrinse până la ușa ultimei odăi. Invitațiî la mesă trebuie să fie in număr proporționat de dame și domni séu mai bine să fie mai mulți domni.

Pre cea mai înaintată in etate dintre damele, ce le avem ca óspeți la mesă, séu după împrejurări pre acea, care e mai streină și meritată, o conduce domnul casei de braț la mesă și tot astfel și alege dómna casei de vecin la mesă pre cel mai stimabil domn óspe.

Domnul și dómna casei ocupă la mesă loc in mijloc, spre a observa decă óspeți sunt bine serviți. Ordinile trebuie date personalului servitoriu de timpuriu, ca se nu se întâmple in servire nici o întârziere séu neesactitate. Moda de a împătura șervietele și a le da deosebite forme e învechită. Presentarea bucatelor de regulă se incepe de-a drépta așa cât pre domni casei se ajungă rëndul mai pre urmă. Măncările arse séu nesuccese nu se servesc, ci in atare cas dómna casei seuscând va dispune a se schimba tăierele chiar și după-ce unî dintre óspeți au luat neobservând. După ridicarea mesei fumătoriî vor intra in o odăiă destinată pentru fumat, ca să se încunjure astfel neplăcerile, și să se observeze regulile buneî cuviințe in totă rigóreă lor.

Invitațiile la baluri, óspețe séu alte petreceri de casă se

fac de regulă cu 14 zile înainte. In toaletă dómna casei va observa simplicitatea, și se va sili a întrece pre óspețiî seî in amabilitate ér nu in lăcș. Decă pricepe dómna casei musica, óspețiî o rogă se-i încante cu acésta artă, ea inșe se va feri a emula cu óspețiî seî in acésta. și nici când nu va juca pre fortepiano, séu nu va cânta imediat după un óspe mai puțin instruat.

Decă între alți óspeți avem și unul de naționalitate streină, vorbim limba acestuia numai atunci, când ne adresăm cătră acesta și preste tot vorbim o limbă mai generală. Limba domnilor de casă e obligătóre pentru óspeți.

(Pe malul mării) de Iacob Negruzzi este titlul unei novele apărute in editura librăriei Samitca din Craiova. Novela se estinde pe 144 pag. 8° mic. A mai fost publicată odată in „Convorbiri literare“. Limba in care e scrisă acésta novelă, comparată cu scrierile de astăđi ale d-lui Negruzzi, probéză că ea este un product mai vechiu al cunoscutului autor. Subiectul este interesant și atrăgător. Prețul nu ni s'a comunicat.

Găcitură de șach.

de P. T. B....

	ri-	me-	le	Mul-	des-	Ah!	qiorî	Sintû		
	ee-	tru	fe-	re	ste-	chiar	a-	vêr-		
sintû	ce-	rîi	ci-	le!	nă	te	pre	le?	Ro-	se- ni-
te-	a-	ee-	be-	pen-	ce	la-	ni-	aũ	nat	sat- ua
i	Pri-	ta	sintû	eri-	gi-	s'-	dul-	am	lim-	a- Cum
soar-	ce	ni-	pe-	eer	ne!	do-	ți	Și	de	nu- pe-
le	pă-	tru	Dar	ă	de	pe	mi-	mai	de	rat Ear
Nu-	le	me-	mîntî	Pen-	lu-	și'su	pe	sbu-	re	ce- mên-
le	Mul-	mai	și	din	flo-	le	de	lu-	a-	aũ li-
ste-	ne	Ce	mul-	e-	erimî	o-	rî!	mi-	jă-	do- ferî
	te	ti-	sat-	te	la	pân'	ă!	mî		
	am	din	la-	la	Vêr-	chi-	De	ne		

Să pôte deslega după săritura calului.

Deslegarea in Nr. 14.

Deslegarea găciturii din Nr. 12.

Dan Busioc, nas, sac, cioban, sabia, bunica, Ana, boboc, Sibiu, Iosua, duđuca, icoana, bosniac, ac.

Deslegări nimerite ni-au sosit până acum de la Domni Titu I. Verzea, Satulung, Titu Popovicu, Brașov și Bas. Oct. Popescu, Arad, care ni trimisese și pentru găcitura din numărul 10 deslegarea nimerită.

Acest număr gătindu-se ceva mai de timpuriu, cetitoriî n'au apucat încă a ni trimite deslegările. In numărul 14 vom publica numele acelora care ni vor sosi după asta.

Indată ce ni vor erta abonamentele incurse vom sorți un premiu de 50 franci in aur între deslegătoriî nostri de până acum și între cei viitoriî. Amenunțele le vom da la timpul séu.

Poșta Re-

dacțiunei.

Acest număr ca primul din semestrul al doilea să imparte in 2000 de exemplare. Numărul venitor (14) să va expedia numai la cei cari ni vor fi trimis prețul de abonament. Aceia care au căpétat foia nóstră prin vr'o librărie și nu vor mai primi numărul 14 sunt avisați, că respectiva librărie nu ni-a trimis prețul numerilor nici pe trecut și sunt tot odată rugați a se adresa pentru primirea foicei de-a dreptul cătră noi.